

X/6,3e

**IGU** INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE  
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

PROCES RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ V SR SLOVENIJI

dr. Božidar Kert

dr. Borut Belec

Ljubljana, december 1981

Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja

v Ljubljani

PROCES RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ V SR SLOVENIJI

dr. Božidar Kert

dr. Borut Belec

Ljubljana, december 1981

Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja

v Ljubljani

Inštitut za geografijo  
Univerze E.Kardelja  
Ljubljana, Aškerčeva 12

MELIORACIJE IN KOMASACIJE V SPODNJI ŠČAVNIŠKI DOLINI

II. faza  
PROCES RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ V SR SLOVENIJI

RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

dr. Božidar Kert

IV. faza

dr. Borut Belec

Naročnik: Raziskovalna skupnost Slovenije

Nosilec: dr. Božidar Kert  
dr. Borut Belec

Direktor:  
mag. Dušan Patur

Ljubljana, december 1981

Inštitut za geografijo  
Univerze E.Kardelja  
Inštitut za geografijo  
Univerze E.Kardelja  
Ljubljana, Aškerčeva 12

MELIORACIJE IN KOMASACIJE V SPODNJI ŠČAVNIŠKI DOLINI

II. faza

RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

IV. faza

Nosilec: Božidar Kert


Naročnik: Raziskovalna skupnost Slovenije

Nosilec: dr. Božidar Kert  
dr. Borut Belec

Direktor:  
mag. Dušan Fatur

Ljubljana, december 1981

Ljubljana, december 1981



Inštitut za geografijo  
Univerze E.Kardelja  
Ljubljana, Aškerčeva 12

Avtorji:

stran 1 - 9

dr. Božidar Kert

stran 10 - 16

dr. Borut Belca, Ludvik Olas

## MELIORACIJE IN KOMASACIJE V SPODNJI ŠČAVNIŠKI DOLINI

### II. faza

so opravili študentje 2. letnika katedre za geografijo Pedagoške akademije v Mariboru pod vodstvom dr. Božidarja Kerta, Ludvika Olasa in dr. Boruta Belca. Iskate so pripravili avtorji.

Priprava delovnih kart izrabe zemljišča - študentje: d. Ivičak, M. Salobir, V. Urošević, H. Žohar-Savarnik, B. Rajman, A. Rodin, I. Vantur.

Nosilec: Božidar Kert

Izdelava karte: Božena Antonič, Inštitut za geografijo Univerze E.Kardelja v Ljubljani

Ljubljana, december 1981



Avtorji:

VSEBINA

stran 1 - 9 dr. Božidar Kert  
stran 10 - 16 dr. Borut Belec, Ludvik Olas

I.	Zemljiške kategorije na melioriranem območju	1
	Anketiranje gospodinjstev in kartiranje zemljišč so opravili študentje 2. letnika katedre za geografijo Pedagoške akademije v Mariboru pod vodstvom dr. Božidarja Kerta, Ludvika Olasa in dr. Boruta Belca. Anketo so pripravili avtorji.	2
II.	Nekeje ocen melioracij in komasacij ter njihovega vpliva na kmetijstvo v spodnji Ščavniški dolini	10
	Priprava delovnih kart izrabe zemljišča - študentje: d. Ivičak, M. Salobir, V. Urošević, H. Žohar-Savernik, B. Bauman, A. Trdin, I. Vantur.	16
III.	Uporabljeno gradivo	16
	Izdelava karte: Božena Antonić, Inštitut za geografijo Univerze E. Kardelja v Ljubljani	
IV.	Priloge (karta ...)	
V.		
VI.		

## UVOD

Strokovno poročilo o opravljeni drugi fazi / 1981 / raziskave učinkov hidromelioracij in komasacij v spodnji Ščavniški dolini se metodološko in deloma vsebinsko razlikuje od poročila za prvo fazo raziskave / 1980 /.

### VSEBINA

Uvod	1
I. Zemljiške kategorije na melioriranem območju k.o. Ključarovci pri Ljutomeru	2
II. Izvor zemljiške posesti in izraba kmetijske zemlje	3
III. Nekaj ocen melioracij in komasacij ter njihovega vpliva na kmetijstvo v spodnji Ščavniški dolini	10
IV. Avtorski sinopsis	16
V. Uporabljeno gradivo	16
VI. Priloge ( karta izrabe zemljišč, anketni list)	

Končno velja pripomniti, da smo v 2. fazi raziskave uporabili veliko več teranskega gradiva kot smo ga mogli obdelati in razkriti v razpisnem poročilu. Vse obrabeno kartografsko in anketno gradivo pa bo solidna osnova za ugotavljanje sintetičnih značajev spodnje Ščavniške doline v sklepnih fazi raziskave leta 1982.

## UVOD

Strokovno poročilo o opravljeni drugi fazi / 1981 / raziskave učinkov hidromelioracij in komasacij v spodnji Ščavniški dolini se metodološko in deloma vsebinsko razlikuje od poročila za prvo fazo raziskave / 1980 /.

Medtem ko smo lani podali pregleden prikaz melioracijskega območja ob spodnji Ščavnici tako glede naravnogeografskih dejavnikov kot tudi z vidika agrotehničnih in zemljiškoposestnih posegov, smo letos svojo pozornost posvetili analizi hidromelioracij in komasacij v konkretni k.o. Ključarovci pri Ljutomeru. Gre torej za vzorčni primer obravnave zastavljenih problemov v konkretni prostorski stvarnosti. Tak pristop k raziskavi je po eni strani narekovala nadaljevalna druga faza dela, ki pomeni prehod iz splošnih in širših problemov k obravnavi konkretnega agrarnega prostora. Omejitev na eno samo sondo so limitirala izredno skromna finančna sredstva, ki niso dovoljevala vseh za to fazo načrtovanih raziskav. Da je padel končni izbor na k.o. Ključarovce pa je odločala tudi sama strokovna problematika, saj gre za katastrsko občino, ki ima v podrobnem zelo različne in ne vselej jasne naravnogeografske razmere, ki so povzročile tudi precej problemov na področju melioracij in komasacij. Anketiranje prebivalstva v letu 1980 je tu pokazalo tudi največ deljenih mnenj o uspešnosti melioracij in komasacij. S podobno prostorsko raznolikostjo in ne vedno lahko rešljivimi problemi pa velja računati tudi v sosednjih predelih ščavniške doline, ki so predvideni za prihodnje hidro- in agromelioracije.

Končno velja pripomniti, da smo v 2. fazi raziskave zbrali veliko več terenskega gradiva kot smo ga mogli obdelati in razkriti v faznem poročilu. Vse zbrano kartografsko in anketno gradivo pa bo solidna osnova za ugotavljanje sintetičnih znanj o spodnji Ščavniški dolini v sklepni fazi raziskave leta 1982.



I. ZEMLJIŠKE KATEGORIJE NA MELIORIRANEM OBMOČJU  
K.O. KLJUČAROVCI PRI LJUTOMERU

Četudi meliorirano območje na zavzema niti petine ozemlja k.o. Ključarovci je doživelo po melioracijah v letu 1978 največje zemljiške in posestne spremembe.

Tabela 1

Razširjenost zemljiških kategorij na melioriranem območju k.o. Ključarovci

Kategorija	Pred melioracijo		Po melioraciji	
	arav	%	arav	%
Njiva	4525,41	55,7	6796,77	83,2
travnik	3075,18	37,9	1178,97	14,5
sadovnjak	10,98	0,1	-	-
pašnik	340,91	4,2	-	-
gozd	156,12	1,9	35,86	0,4
nerodovitno	14,78	0,2	154,57	1,9
Skupaj	8123,38	100	8166,17	100

Iz preglednice, izdelana je bila na podlagi avtentičnih površin iz odločb o komasacijskem postopku, je razvidno, da je bilo pred melioracijami štiri petine /42,1%/ travnih zemljišč /travnikov in pašnikov/, ki so značilni za tedaj poplavno pokrajino spodnje Ščavniške doline. O močno otravljani in vlažni pokrajini govori tudi podatek, da so zavzemali travniki in pašniki v k.o. Ključarovci kot celoti le 29,3 %. Sklenjena proga travnih površin se je raztezala na skrajnem jugu katastrske občine, vzporedno s tokom stare Ščavnice. Nedaleč v stran od Ščavnice in deloma vklinjena med travnike je ostala tudi zaplata vlažnih gozdov / 2300 arav/, ki pa ni bila predmet melioracij in komasacij in zato ni zajeta v primerjavo. Po drugi strani pa je dejstvo, da je osrednji bolj napeti del ozemlja med Ščavnico in Globetko bil že pred

melioracijami obdelan, tako da so zavzemale njive 55,7 % površine danes meliorirane pokrajine. Suhe in za obdelavo lažje so bile le njive v najvišjih legah, manj ugodne pa v nižjih legah, kjer so jih tudi pogosto prekinjali travniki. Po opravljenih hidromelioracijah se je obseg zemljiških kategorij bistveno spremenil. Regulacija reke Ščavnice in melioracije njenih dolinskih tal so odpravile poplave, zato so se njivske površine povečale za 66 % in zavzemajo sedaj že več kot štiri petine površin. Nove njive so nastale najpogosteje na nekdanjih travnikih, katerih površina se je zmanjšala za dve tretini in znaša sedaj le še 14,5 %. Pašnik je postal v teh predelih skoraj neznan zemljiška kategorija.

## II. IZVOR ZEMLJIŠKE POSESTI IN IZRABA KMETIJSKE ZEMLJE

Posestniki, ki imajo zemljo na melioriranem območju k.o. Ključarovci bivajo v naseljih Grabe, Ključarovci, Lukavci in Branoslavci. Največje število / 23 / jih izhaja iz Grab, njihova komasirana zemljišča pa niso oddaljena več kot 1000 do 1500 metrov od domačij. Ne preseneča torej, da pripada 89,4 % /7305 arov/ melioriranih zemljišč posestnikom iz Grab. Po poklicni strukturi je 11 gospodarstev kmečkih in prav toliko mešanih /delavsko kmečkih/, le eno gospodarstvo pa je nekmečko. Ker so torej posestniki iz Grab najštevilnejši in najbolj tipični "uporabniki" melioriranih površin, se vsi nadaljnji podatki v tabelah nanašajo nanje.

Tabela 2

Skupna površina zemljišč posestnikov naselja Grabe po zemljiških kategorijah in poklicni strukturi gospodarstev

- v arih

Kategorija	K	M	N	SK
Njiva	3282,08	3183,61	298,90	6764,59
travnik	1945,33	1965,04	188,02	4098,39
sadovnjak	50,27	110,73	4,60	165,60
vinograd	35,50	5,82	-	41,32
pašnik	246,29	253,26	2,58	502,13
gozd	1399,93	1539,23	35,61	2974,77
nerodovitna z.	487,68	660,44	-	1148,12
Skupaj	7447,08	7718,13	529,71	15694,92

K - skupna površina zemljišč kmečkih gospodarstev

M - skupna površina zemljišč mešanih gospodarstev

N - skupna površina zemljišč nekmečkega gospodarstva

Tabela 2 prikazuje velikost celotne posesti gospodarstev iz Grab, razčlenjeno po zemljiških kategorijah in poklicni strukturi gospodarstev. Skladno z enakim deležem kmečkih in nekmečkih gospodarstev /nekmečko gospodarstvo lahko prezremo/ so tudi celotne površine njihove posesti približno enake. Precej izenačena sta zlasti deleža travnikov in pašnikov. Pri njivah in vinogradih imajo nekaj prednosti kmečka gospodarstva, pri sadovnjakih in gozdovih pa mešana. Tabela končno pove, da je celotna posest triindvajsetih posestnikov iz Grab približno enkrat večja kot znaša njihova posest na melioriranem območju k.o. Ključarovci.

Poleg celotne velikosti gospodarskih obratov posestnikov iz Grab je za nas važneje spoznati delež njihove posesti na melioriranih zemljiščih k.o. Ključarovci. Iz deleža te posesti lahko sklepamo o pomenu melioracij in komasacij za konkretna zemljiška gospodarstva. Tabela 3 predstavlja udeležbo posestnikov iz Grab na melioriranem območju pred melioracijo in po njej.

Tabela 3

Delež posestnikov iz Grab na zemljiščih melioriranega območja k.o. Ključarovci po zemljiških kategorijah

Zemljiška kategorija	Skupna posest arov	od te na melioriranem območju			
		pred melioracijo		po melioraciji	
		arav	%	arav	%
Njiva	6764,59	4314,48	63,8	6088,61	90
travnik	4098,39	2811,82	68,6	1025,44	25
sadovnjak	165,60	10,98	6,6	-	-
vinograd	41,32	-	-	-	-
pašnik	502,13	326,38	65,0	-	-
gozd	2974,77	153,56	5,2	35,86	1,2
nerodovitna z.	1148,12	14,78	1,3	154,57	13,5
Skupaj	15694,92	7632,00	48,6	7304,48	46,5

Melioracije in komasacije zemljišč v k.o. Ključarovci so bile za posestnike iz Grab velikega gospodarskega pomena. Le-ti so imeli pred melioracijo tukaj 48,6 %, danes pa imajo 46,5 % kmetijskih zemljišč. Po komasaciji so sicer izgubili 327 arov zemlje ali 14 arov poprečno na gospodinjstvo, kar pa verjetno odtehta boljša kakovost zemlje. Medtem ko so imeli pred melioracijami približno enake deleže njiv, travnikov in pašnikov, imajo danes tu večino svojih njiv / 90 % / in le četrtno travnikov / 25 % /. Obdelovalne površine so se tu povečale na račun izsušenih travnikov in pašnikov. Tako se je na zmanjšani površini zemljišč bistveno povečala proizvodna zmogljivost.

Kakor so melioracije odpravile vlažnost in izboljšale kvaliteto zemlje, tako so komasacije prispevale k združevanju zemlje kot predmeta dela in s tem povečale njegovo tehnološko vrednost. Kakšna je bila razdrobljenost kmečkih zemljišč pred melioracijami in iz koliko kosov sestojijo kmečki obrati danes prikazuje tabela 4.

Tabela 4

Razdrobljenost kmečke posesti po gospodarstvih

Število kosov	Pred komasacijo				Po komasaciji			
	K	M	N	SK	K	M	N	SK
1 kos	2	2	-	4	7	5	1	13
2 kosa	1	2	1	4	-	4	-	4
3 in 4 kosi	4	2	-	6	4	2	-	6
5 in 6 kosov	4	2	-	6	-	-	-	-
7 in več kosov	-	3	-	3	-	-	-	-
Skupaj gosp.	11	11	1	23	11	11	1	23

K - število kmečkih gospodarstev

M - število mešanih gospodarstev

N - število nekmečkih gospodarstev

Pred komasacijo je bila zemlja pri kmečkih gospodarstvih razdeljena na 3 do 6 kosov, pri mešanih gospodarstvih pa celo na 13 kosov. Po opravljenih zložbah imajo gospodarstva zemljo združeno v večje komplekse. Le eno, in sicer mešano gospodarstvo ima zemljo v 4 kosih, prevladujejo pa gospodarstva s celotno posestjo v enem kosu. Po zaslugi opravljenih komasacij se je povečala možnost uporabe kmetijske mehanizacije ter se izboljšala dostopnost do zemljišč. Nekateri kulture, kot npr. sladkorna pesa so se na ta zemljišča lahko razširile šele po opravljenih komasacijah.

Po velikopoteznih melioracijskih posegih v agrarno pokrajino ~~bi pričakovali~~ bi upravičeno pričakovali tudi kvalitativne premike v usmerjenosti kmetijske proizvodnje. V anketi smo zato vključili vprašanja o glavnih posevkih pred in po melioracijah kakor tudi o številu živine. V poljedelški proizvodnji nismo pričakovali kakih posebnih kvantitativnih kazalnikov, ampak smo se zadovoljevali le z navajanjem

posameznih vrst kmetijskih proizvodov.

Tabela 5 a

Kmetijska proizvodnja na melioriranem območju pred melioracijami

Vrsta pridelka	K	M	N	SK
Seno	8	9	1	18
pšenica	8	12	1	21
oves	3	7	-	10
koruza	11	12	-	23
krompir	8	10	-	18
krmska pesa	6	6	-	12
detelja	5	10	-	15

Tabela 5 b

Kmetijska proizvodnja na melioriranem območju po melioracijah

Vrsta pridelka	K	M	N	SK
Seno	3	8	-	11
pšenica	10	9	-	19
ječmen	3	-	-	3
oves	8	9	1	18
koruza	10	11	1	22
krmska pesa	6	5	-	11
detelja	4	3	-	7

Iz odgovorov anketiranih je mogoče sklepati, da pridelujejo sedaj manj sena, ker je pač manj travnikov. Namesto sena sicer gojijo več ovsa, pričakovali pa bi tudi več drugih krmilnih rastlin. Ob prvem anketiranju v letu 1980 na teh zemljiščih še niso gojili sladkorne pese.



Pomanjkljivosti anket prav dobro dopolnjujejo terenska kartiranja. Za obdobje pred melioracijami jih sicer nimamo, opravili pa smo jih v letih 1980 in 1981. Rezultate kartiranja vseh komasiranih parcel prinašata tabeli 6 a in 6 b.

Tabela 6 a

Razvoj zemljiških kultur po opravljenih melioracijah  
- privatni sektor

Zemljiška kultura	1980		1981	
	arav	%	arav	%
Pšenica	1815,25	27,5	1444,37	21,6
koruza	2676,18	40,6	1796,03	26,8
oves	1367,59	20,7	790,02	11,8
ječmen	604,27	9,2	970,61	14,5
krompir	135,00	2,0	392,25	5,8
sladkorna pesa	-	-	1207,97	18,0
sončnice	-	-	100,25	1,5
Skupaj	6598,29	100	6701,50	100

Tabela 6 b

Razvoj zemljiških kultur po opravljenih melioracijah  
- družbeni sektor

Zemljiška kultura	1980		1981	
	arav	%	arav	%
Pšenica	236,74	9,3	53,17	2,0
koruza	51,11	2,0	861,93	33,2
oves	2245,60	88,7	-	-
ječmen	-	-	538,85	20,8
sladkorna pesa	-	-	1142,34	44,0
Skupaj	2533,45	100	2596,29	100

Preglednici prikazujeta značilno menjavo kultur na sveže melioriranih tleh. Leto 1980 je bilo prvo, leto 1981 pa drugo proizvodno leto po opravljenih melioracijah. V obeh letih je bilo poudarjeno gojenje koruze, s katero je posejanih poprečno tretina zasebnih polj. Koruza je "pionirska rastlina", ker dobro prenaša mlada in še ne dovolj izsušena tla. Podobno vlogo ima tudi oves, ki je poleg tega tudi skromen glede mineralov rastlinske hrane. Tudi s pšenico so že prvo leto posejali pomembne površine, a le na izbranih tleh in ob izdatnem gnojenju. Najmanjše površine so bile odmerjene krompirju, ki pa ga kmalu tudi ne bo mogoče bolj razširiti. Razmerje med koruzo in pšenico se v privatnem sektorju ni bistveno spreminjalo, pačpa sta kulturi med seboj zamenjali zemljišča. Med drugimi žiti se je precej razširila kultura ječmena. Nova kultura pa je bila v letu 1981 sladkorna pesa, ki so jo sejali za ovsom. Sladkorno peso so gojili tako kmetijska zadruga kot zasebni kooperanti - vsak sektor do polovice površin. Družbeni sektor ima v razporeditvi kultur nekatere posebnosti. Pšenica tu nima vidnejše vloge, pačpa sta pomembni kulturi koruza in oves. Leta 1981 je kmetijska zadruga razširila kulturo sladkorne pese tudi na mlada meliorirana tla v k.o. Ključarovci, potem ko je bila uspešna na drugih melioriranih površinah. Na družbeni zemlji je obsegal kompleks sladkorne pese 1142 arov, na zasebni zemlji pa največ le 726 arov. 1.

3. Anketa smo izvedli po sestanju in v dogovoru s SO Ljubovec, saj na njunem območju predvideni še nadaljnji melioracijski in komasacijski posugi.



## NEKAJ OCEN MELIORACIJ IN KOMASACIJ TER NJIHOVEGA VPLIVA NA KMETIJSTVO V SPODNJI ŠČAVNIŠKI DOLINI<sup>+</sup>

Analiza nekaterih problemov urejanja kmetijskega prostora ob spodnji Ščavnici temelji na anketi, ki smo jo izvedli junija 1981 s študenti katedre za geografijo Pedagoške akademije v Mariboru. Poudariti želimo predvsem:

1. Povod za anketiranje in podrobno obravnavo problematike komasacij in melioracij ter kooperacij na območju k.o. Ključarovci izhaja iz ankete, izvedene leta 1980, ki je prav tu pokazala največ udeležencev v komasacijskem postopku z negativno oceno agrooperacij.

2. V anketi smo zajeli le gospodarstva, ki imajo zemljo na komasiranem in melioriranem območju. Teh je bilo 27, od tega 19 z Grab, 3 iz Ključarovec, 3 iz Lukavec in 2 iz Branoslavec. Med njimi je bilo 18 kooperantov. Mnenje o kooperaciji temelji le na izjavah teh kooperantov, ki pa predstavljajo manjši del v kooperacijo vključenih kmetovalcev tega območja oz. kat. občine Ključarovci. Zavedamo se, da je njihovo mnenje lahko enostransko, zato bi bila opredelitev problematike bolj objektivna, če bi vanjo vključili še stališča kmetijskih pospeševalcev in vodstva kmetijske zadruga Križevci.

3. Anketo smo izvedli po sugestiji in v dogovoru s SO Ljutomer, saj so na njenem območju predvideni še nadaljnji melioracijski in komasacijski posegi.

---

<sup>+</sup> red. prof. dr. Borut B e l e c, prof. Ludvik O l a s,  
Katedra za geografijo, Pedagoška akademija Maribor, Center  
za raziskovanje.

OVREDNOTENJE ANKETE KMETIJSKIH GOSPODARSTEV NA MELIORIRANEM  
IN KOMASIRANEM OBMOČJU K.O. KLJUČAROVCI

Anketa zajema 11 skupin vprašanj, ki jih glede na značaj obravnavane problematike razvrščamo v sledeča poglavja:

- zadovoljstvo z melioracijo in komasacijo;
- vpliv melioracij in komasacij na poljedelsko in živinorejsko proizvodnjo;
- vpliv melioracij in komasacij na populacijski razvoj
- in - pomen kooperacije in njen vpliv na agrooperacije.

1. Struktura anketiranih ( anketna točka 1)

Anketirane smo razvrstili po starosti v 3 skupine: do 30 let, od 30 do 60 let in nad 60 let. Najmočnejšo skupino med njimi tvori srednja generacija (48,1 %), dobra tretjina je starejših od 60 let (37,1 %), najmanj pa so zastopani kmetovalci, stari do 30 let. Ugotavljamo, da je zadovoljstvo z melioracijami in komasacijami večje pri mlajši generaciji.

Tab. 1. Starost in odnos anketiranih do kooperacij  
in komasacij

Starost	do 30 let		30-60 let		nad 60 let	
	štev.	%	štev.	%	štev.	%
Zadovoljni	2	50,0	6	46,1	1	10,0
Delno zadovoljni	1	25,0	5	38,5	7	70,0
Nezadovoljni	1	25,0	2	15,4	2	20,0
SKUPAJ	4	100,0	13	100,0	10	100,0

## 2. Ocena melioracij in komasacij ( anketne točke 2,3 in 4)

V splošnem ugotavljamo, da je velika večina anketiranih z agrooperacijami zadovoljna ali delno zadovoljna. Delež anketiranih, ki so zadovoljni, je pri melioracijah nekaj manjši (33,3 %) kot pri komasacijah (40,7 %). Nezadovoljna je le okoli petina anketiranih, kar je pri tako intenzivnem posegu v zemljiško strukturo in kmečko mentaliteto sorazmerno majhen delež.

Tab.2. Ocena melioracij in komasacij

Odnos	Melioracije		Komasacije	
	štev.	%	štev.	%
Zadovoljni	9	33,3	11	40,7
Delno zadovoljni	13	48,2	10	37,1
Nezadovoljni	5	18,5	6	22,2
SKUPAJ	27	100,0	27	100,0

Pri ugotavljanju varikov zadovoljstva ali nezadovoljstva z agrooperacijami smo izhajali iz kvalitete dodeljenega zemljišča, njegove velikosti in sprememb lastništva. Pričakovali smo, da bo največ problemov povzročila komasacija zemljišč, vendar je analiza pokazala, da so bili kmetje manj zadovoljni z melioracijami. Tako ni bilo anketiranega, ki bi bil zadovoljen s kvaliteto dodeljenega zemljišča. Pri tem pa moramo poudariti, da njihovo mnenje ni izhajalo iz situacije pred melioracijo, ko je bilo njihovo zemljišče še vlažno in manj uporabno, temveč iz novo nastalega stanja, tj. iz kvalitete zemljišča po opravljeni komasaciji. Večina, skoraj 60 % anketiranih, je izjavila, da so dobili slabšo zemljo. Kot vzrok navajajo, da se na dodeljenih zemljiščih pojavljajo ulegnine, v katerih še vedno zastaja voda, pojav mrtvice (ohoje na mestih, kjer je bilo zemljišče izravnano) ipd. Razen tega omenjajo preveliko oddaljenost od doma in slab dostop. Kot dobre strani agrooperacij zasledimo navedbo odprave poplav, strnjenost zemljiške posesti in manjšo oddaljenost zemljiških parcel od doma.

Z velikostjo dodeljenega zemljišča so anketirani skoraj v celoti zadovoljni (81,5 %).

Iz sprememb lastništva ne moremo meritorneje sklepati na odnos do melioracij, iz ankete pa smo ugotovili, da so 4 anketirani (14,8 %) prodali zemljo zadrugi, 8 (29,6 %) jih je z njo zamenjalo, eden (3,7 %) je zamenjal zemljišče z drugimi kmeti, medtem ko je največ anketiranih (51,9 %) zemljo obdržalo.

Tab. 3. Vpliv kvalitete dodeljenega zemljišča na odnos do melioracij in komasacij

Dodeljena jim je bila:	štev.	%
Kvalitetnejša zemlja	-	-
Enako kvalitetna	11	40,7
Manj kvalitetna	16	59,3
SKUPAJ	27	100,0

Tab. 4. Vpliv velikosti dodeljenega zemljišča na odnos do melioracij in komasacij

Z velikostjo dodeljene zemlje so bili:	štev.	%
Zadovoljni	22	81,5 %
Nezadovoljni	5	18,5
SKUPAJ	27	100,0

3. Vpliv agrooperacij na strukturo kmetijskih zemljišč, kmetijsko proizvodnjo in zaposlitev ( anketne točke 5,6 in 7).

Po pričakovanju se je z melioracijami povečala njivska površina anketiranih, saj je navedlo povečanje teh površin na račun travnikov kar 21 kmetov (77,8 %), le v enem primeru so se pove-

čale travniške površine (3,7 %), medtem ko je ostalo pri petih anketiranih razmerje med travnikom in njivo nespremenjeno (18,5 %). Pri veliki večini anketiranih (24 ali 88,9 % kmečkih gospodarstvih) se kaže vpliv melioracij in komasacij v povečanem deležu žitaric, v enem primeru se je povečal delež krmnih rastlin, v enem delež okopavin, medtem ko eden kmetovalec ni odgovoril.

Ko ocenjujemo vpliv agrooperacij na živinorejsko proizvodnjo ugotavljamo, da je v govedoreji in prašičereji stanje živine pri pretežnem delu anketiranih ostalo nespremenjeno. Pri govedoreji znaša ta delež 55,6 %, pri prašičereji pa 59,2 %; razlika odpade na povečanje oz. zmanjšanje števila živine. Bilanca je kljub temu pozitivna (za 7,4 %), zato lahko trdimo, da sprememba travniških površin v njivske vsaj v primeru anketiranih ni povzročila zmanjšanje staleža živine. Zdi se, da nanj in kvaliteto živine močnejše vplivajo kooperacijski odnosi in usmerjanje kmetij.

Tab. 5. Vpliv agrooperacij na stalež živine

Stalež živine	govedoreja		prašičereja	
	štev.	%	štev.	%
se je povečal	7	25,9	6	22,3
se je zmanjšal	5	18,5	4	14,8
se ni spremenil	15	55,6	16	59,2
brez odgovora			1	3,7
<b>SKUPAJ</b>	<b>27</b>	<b>100,0</b>	<b>27</b>	<b>100,0</b>

Na stanje perutninarstva nismo ugotovili nobenih vplivov.

Melioracije in komasacije so ostale tudi brez vpliva na število družinskih članov, zaposlenih v kmetijstvu. Kar 92,6 % anketiranih se je odločilo za odgovor "brez vpliva", v enem primeru se je število zaposlenih povečalo, v enem pa zmanjšalo.

4. Vpliv kmetijske zadruge na proizvodnjo individualnih kmetijskih proizvajalcev (anketne točke 9,10 in 11).

Ugotovili smo, da je med 27 anketiranimi kmetovalci kar 18 (66,7 %) kooperantov, kar je sorazmerno visok delež. Ni nas pa zadovoljil odgovor na vpliv kmetijske zadruge na proizvodno prousmeritev kmetovalcev. Ti so bili namreč v 17 primerih (63 %) mnenja, da je ta brez vpliva. Le 9 kmetovalcev (33,7 %) je odgovorilo pritrdilno, v enem primeru pa nismo dobili odgovora.

Osnovna ugotovitev, ki izhaja iz kooperacijskih odnosov je, da so ti v živinorejski proizvodnji izrazitejši kot v poljedelski. V živinoreji stopa močno v ospredje pridelovanje mleka in mesa. Med 18 kooperanti jih je 13 (72,2 %) navedlo, da sodelujejo pogodbeno s kmetijsko zadrugo pri pridelovanju mleka in 12 (66,6 %) pri pridelovanju mesa. V poljedelski proizvodnji istopajo v kooperacijskih odnosih gnojila (9 kooperantov ali 50 %) in semena (8 kooperantov ali 44,5 %). V vseh ostalih vrstah kooperacije je delež kooperantov znatno nižji. Podrobnejše navedbe so razvidne iz tabele 6.

Tab.6. Kooperacijska razmerja individualnih kmetijskih gospodarstev v poljedelski proizvodnji

Vrsta sodelovanja	število kooperantov <sup>+</sup>	% (od 18)
Strokovna pomoč	5	27,8
Nabava semena	8	44,5
Nabava gnojil	9	50,0
Pomoč v strojih	1	5,5
Prodaja	2	11,1

<sup>+</sup> Pri tabelah 6 in 7 lahko en kooperant sodeluje v več oblikah, zato seštevke kooperantov ne daje skupnega števila 18.

Tab. 7 Kooperacijska razmerja individualnih kmetijskih gospodarstev v živinorejski proizvodnji

Vrsta sodelovanja	število kooperantov	% (od 18)
Strokovna pomoč	6	33,7
Prodaja mleka	13	72,2
Prodaja mesa	12	66,6
Gojitev rodovniške živine	6	33,3
Perutninarstvo	-	-

Kmetijska zadruga usmerja proizvodnjo individualnih kmetijskih gospodarstev tudi s kreditiranjem. Od 18 kooperantov jih je prejelo kredite 14 (77,8 %). V največ primerih so bili kooperanti kreditirani pri nabavi strojev (12 ali 85,7 %), sledijo krediti za gradnjo svinjakov (6 ali 42,8 %), za gradnjo govejih hlevov (5 ali 35,7 %), za modernizacijo hlevov (5 ali 35,7 %), za gradnjo silosov (5 ali 35,7 %) in modernizacijo svinjaka (1 ali 7,1 %).

V. EKSPERIMENTALNO GRADIVO

1. podatki katastrskega urada Ljutomer
2. rezultati ankete o gospodarstvih, ki imajo  
večji na melioriranih območjih
3. rezultati terenskega kartiranja melioriranega  
območja ob spodnji župi

Ljubljana, 4. 6. 1981

IV. AVTORSKI SINOPSIS

Elaborat predstavlja 2. fazo raziskave melioracij in komasacij v spodnji Ščavniški dolini. Na podlagi anket in terenskega kartiranja so obdelane spremembe v zemljiški strukturi in izrabi na primeru melioriranega območja katastrske občine Ključarovci pri Ljutomeru. V elaboratu je podana tudi ocena melioracij in komasacij z vidika kmečkih gospodarstev.

- a) so zadovoljen
- b) delno zadovoljen
- c) niso zadovoljen
- d) varok zadovoljstva ali nezadovoljstva .....

Kako ste zadovoljni s komasacijo?

- a) so zadovoljen
- b) delno zadovoljen
- c) niso zadovoljen

Varoki zadovoljstva ali nezadovoljstva:

- a) kvaliteta zemljišč:
  - dobili ste boljše zemljo
  - dobili ste enake kvalitete zemljo
  - dobili ste slabšo zemljo
- b) varnost zemljišč:

V. UPORABLJENO GRADIVO

1. Podatki katastrskega urada Ljutomer
2. Rezultati anketiranja gospodarstev, ki imajo zemljo na melioriranem območju
3. Rezultati terenskega kartiranja melioriranega območja ob spodnji Ščavnici



Kako ste zadovoljni s kvaliteto zemljišč na strukturo vidih zemljišč?

Kako sta melioracija in komasacija vplivali na kmetijsko proizvodnjo?

- a) povečali so je delo žitaric
- b) povečali so je delo kmetijskih rastlin
- c) povečali so je delo okopavin
- d) proizvodnja se je zmanjšala



Maribor, 4. 6. 1981

ANKETNI LIST  
(Ključarovi)

USTREZNO OBKROŽI!

Prilok in ime gospodarja .....hišna št. ....

1. Ankotiran: gospodar, star ..... let  
gospodinja, stara ..... let  
član gospodinjstva star ..... let

2. Kako ste zadovoljni z melioracijo?  
a) sem zadovoljen  
b) sem delno zadovoljen  
c) nisem zadovoljen  
d) vzrok zadovoljstva ali nezadovoljstva .....

3. Kako ste zadovoljni s komasacijo?  
a) sem zadovoljen  
b) sem delno zadovoljen  
c) nisem zadovoljen

4. Vzroki zadovoljstva ali nezadovoljstva:  
a) kvaliteta zemljišča:  
- dobili ste boljšo zemljo  
- dobili ste enako kvalitetno zemljo  
- dobili ste slabšo zemljo  
b) velikost zemljišča:  
- z velikostjo dobljene zemlje ste zadovoljni  
- dobili ste premalo zemlje in ste oškodovani  
c) ste zemljo na melioriranem območju ..  
- prodali zadrugi  
- prodali kmetu  
- zamenjali z zadrugo  
- zamenjali s kmetom  
- vzrok prodaje ali zamenjave .....

5. Kako sta melioracija in komasacija vplivali na strukturo vaših zemljišč?  
a) povečale so se njivske površine  
b) povečale so se travniške površine  
c) povečale so se ..... površine

6. Kako sta melioracija in komasacija vplivali na kmetijsko proizvodnjo?  
a) povečal se je delež žitaric  
b) povečal se je delež krmnih rastlin  
c) povečal se je delež okopavin  
d) proizvodnja se je zmanjšala

7. Kako sta melioracija in komasacija vplivali na živinorejsko proizvodnjo?
- a) število goveje živine se je
    - povečalo
    - zmanjšalo
  - b) število prašičev se je
    - povečalo
    - zmanjšalo
  - c) ste se specializirali v perutninarstvu      DA      NE
8. Kako sta melioracija in komasacija vplivali na število družinskih članov zaposlenih na vaši kmetiji?
- a) brez vpliva
  - b) se je povečalo
  - c) se je zmanjšalo
9. Je kmetijska zadruga strokovno vplivala na vašo proizvodno preusmeritev?      DA      NE
10. Ste kooperant KZ?      DA      NE
11. Če ste kooperant, sodelujete s pogodbo v:
- a) poljedelski proizvodnji
    - strokovna pomoč
    - nabava semen
    - nabava gnojil
    - pomoč v strojih
    - v prodaji
    - s krediti
  - b) živinorejski proizvodnji
    - dobili ste strokovno pomoč
    - v prodaji mleka
    - v prodaji živine (mesa)
    - gojite rodovniško živino
    - gojite pitano živino
    - perutninarstvo
  - c) ste dobili kredite za modernizacijo gospodarskih objektiv:
    - gradnja govejega hleva
    - modernizacija govejega hleva
    - gradnja svinjaka
    - modernizacija svinjaka
    - gradnja prostora za perutnino
    - gradnja silaže
  - d) dobili ste kredit za nabavo strojev      DA      NE

Podpis anketiranca:

.....

Inštitut za geografijo  
Univerze E.Kardelja  
Ljubljana, Aškerčeva 12

### RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

#### IV. faza

Nosilec: dr. Borut Belec

Ljubljana, 2. decembra 1981

Nosilec naloge:  
red. prof. dr. Borut Belec

Ljubljana, december 1981

## IVOD

IV. faza predložene raziskave je bila zamišljena kot sklepna faza. V njej bi naj bilo analizirano zbrano gradivo na osnovi ankete, ki je pred časom zajela vso Severovzhodno Slovenijo. Rezultati bi morali biti tudi kartografsko prikazani. Vzorčno je bilo nekaj tega gradiva obdelanega in kartiranega na primerih občin Ptuj in Ormož v III. fazi raziskave. Vzoredno s potekom tega širšega dela raziskave je nosilec v vseh dosedanjih fazah pripravljaval gradivo iz problematike kmetijstva (agroživilstvo, razdrobljenost posesti, zaščitene kmetije, melioracije ipd.), ki bi prav tako morale služiti kot pomemben element pri ugotavljanju stopnje razvitosti. Žal ostaja zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v okviru PoRS-11 (dodeljenih je bilo le okoli 30 % sredstev, predvidenih po finančnem načrtu). IV. faza omejena le na ožjo agrarnogeografsko problematiko, sklepno fazo raziskave pa prenašamo v leto 1982. Navedena dejstva je treba upoštevati tudi pri oceni dela.

## VI. Viri in literatura



Ljubljana, . decembra 1981

Nosilec naloge:  
red.prof. dr. Borut Belec

# K A Z A L O

	Str.
UVOD .....	1
I. Organiziranost agroživilstva v občinah Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica .....	1
II. Izraba zemljišč, stopnja podružbljenosti kmetij- stva in tržne usmerjenosti .....	6
1. Stanje po občinah .....	6
2. Struktura družbeno organiziranih površin in tržna proizvodnja za leto 1980 v SOZD TIMA, KZ Lenart in KZ Slovenska Bistrica .....	15
III. Parcelna in posestna razdrobljenost .....	21
IV. Zaščitene kmetije .....	29
V. Hidro- in agromelioracije .....	41
1. Poplavna območja .....	41
2. Območja reguliranih vodnih tokov, melioracij in osuševanj .....	41
3. Območja predvidenih regulacij, melioracij in osuševanj .....	43
VI. Viri in literatura .....	45

na s vozili in naftnimi derivati);  
 - zunanjo trgovino s živilskimi in neživilskimi proizvodi ter  
 - ostale dejavnosti (gojitev in koriščenje gozdov, gostinske  
 storitve, popravila in vzdrževanje strojev in motornih vozil,  
 prevoz blaga v cestnem prometu, proizvodnja tekstilne konfekcije  
 in razne druge dejavnosti).

SOZD TIMA je bila ustanovljena konec leta 1974 s združitvijo  
 petih delavskih organizacij (1). Po stanju na dan 31.8. 1981 združuje  
 16 DO. Njihova teritorialna razširjenost in dejavnost je razvidna  
 iz tabele 1(2).

V TIMA je bilo 31. 12. 1980 zaposlenih 10.487 oseb, od tega 1429  
 ali 13,6 % v primarni proizvodnji, 4180 oseb ali 39,9 % v prede-  
 lavi in 4878 oseb ali 46,5 % v trgovini. S KZ Maribor kooperira  
 4372 kmetov, število zaposlenih po DO prikazuje tabela 2 (3).

Zunaj SOZD TIMA sta ostali le KZ Slovenska Bistrica in KZ Lenart.  
 V KZ Slovenska Bistrica združuje čele in sredstva 605 članov -  
 kmetov, 950 kooperantov in 60 delavcev, v KZ Slovenska Bistrica  
 445 članov in 43 delavcev, v KZ Lenart pa 26 članov in 11 de-  
 lavcev. V KZ Lenart je zaposlenih 37 delavcev, članov -  
 kmetov 434, število kooperantov pa denega 2355(4).

## I. ORGANIZIRANOST AGROŽIVILSTVA V OBČINAH LENART, MARIBOR IN SLOVENSKA BISTRICA

Nosilec razvoja agroživilstva in prehranske trgovine v podravski regiji je SOVD TIMA. Uvrščamo jo med največje organizacije združenega dela s področja agroživilstva v SR Sloveniji in med večje v Jugoslaviji. TIMA združuje:

- kmetijsko proizvodnjo (poljedelstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, živinorejsko proizvodnjo, vzrejo vseh vrst sladkovodnih rib, proizvodnjo krmil, opravljanje kmetijsko-strojnih storitev);

- živilsko industrijo (proizvodnjo mlevskih izdelkov, pekarških in slaščičarskih izdelkov, testenin, keksov, mesa in mesnih izdelkov, piva, vina, alkoholnih in brezalkoholnih pijač, kisa, rastlinskih olj in masti itd.);

- trgovino na debelo in drobno (s poudarkom na živilskih proizvodih, galanteriji, obutvi, gumijastih proizvodih, tekstilu in konfekciji, tehničnem blagu, repromaterialu za kmetijstvo in kmetijsko mehanizacijo ter gradbenem materialu in kurivu; trgovina z vozili in naftnimi derivati);

- zunanjo trgovino z živilskimi in neživilskimi proizvodi ter

- ostale dejavnosti (gojitev in koriščenje gozdov, gostinske storitve, popravila in vzdrževanje strojev in motornih vozil, prevoz blaga v cestnem prometu, proizvodnja tekstilne konfekcije in razne obrtne dejavnosti).

SOVD TIMA je bila ustanovljena koncem leta 1974 z združitvijo petih delovnih organizacij (1). Po stanju z dne 31.8. 1981 združuje 16 DO. Njihova teritorialna razširjenost in dejavnost je razvidna iz tabele 1(2).

V TIMI je bilo 31. 12. 1980 zaposlenih 10.487 oseb, od tega 1429 ali 13,6 % v primarni proizvodnji, 4180 oseb ali 39,9 % v predelavi in 4878 oseb ali 46,5 % v trgovini. S KZ Maribor kooperira 4372 kmetov. Število zaposlenih po DO prikazuje tabela 2 (3).

Zunaj SOVD TIMA sta ostali le KZ Slovenska Bistrica in KZ Lenart.

V KZ Slovenska Bistrica združuje delo in sredstva 605 članov - kmetov, 950 kooperantov in 60 delavcev, v TZO Slovenska Bistrica 445 članov in 33 delavcev, v TZO Oplotnica pa 16 članov in 11 delavcev. V KZ Lenart je zaposlenih 37 delavcev, članov-kmetov je 434, število kooperantov pa dosega 2355(4).

DO, TOZD in TZO v sestavu SOZD TIMA<sup>+</sup>

## I. OSNOVNA KMETIJSKA PROIZVODNJA

## 1. AGROKOMBINAT Maribor

TOZD Sadjarstvo, vinogradništvo

TOZD Poljedelstvo, živinoreja

TOZD Ribe

TOZD Strojna postaja

## 2. AGROKOMBINAT Lenart

TOZD Poljedelstvo, živinoreja

TOZD Sadjarstvo Selce, Voličina

TOZD Transportservis Lenart

TOZD Gostinstvo in trgovina

## 3. KMETIJSKI KOMBINAT Slovenska Bistrica

TOZD Lastna proizvodnja Slovenska Bistrica

TOZD Mesnine Slovenska Bistrica

## 4. KZ "ZADRUŽNIK" Maribor

TZO Pesnica

TZO Rače

TZO Hoče

TZO Selnica

TZO Ruše

TZO Korena

## II. PREDELAVA

## 1. ŽIVILSKI KOMBINAT "INTES" Maribor

TOZD Mlin Maribor

TOZD Testenine in fritati Maribor

TOZD Slaščičarne Maribor

TOZD Kruh-pecivo Maribor

TOZD Koroške pekarnе Dravograd

TOZD Pekarne Vinko Reš Ptuj

TOZD Pekarna Mura Gornja Radgona

TOZD Trgovina na drobno "Preskrba" Radlje ob Dravi

TOZD Mlinopek Murska Sobota

TOZD Remont Maribor

<sup>+</sup> DSSS delovnih organizacij niso navedene

2. Prehrambeni kombinat "ČAKOVEČKI MLINOVI"  
 TOZD Mlin Čakovec  
 TOZD Tvornica stočne hrane Gobetka  
 TOZD Prehrana Čakovec  
 TOZD Tvornica ulja Čakovec  
 TOZD Pekarstvo Čakovec  
 TOZD Mlinar Donji Kraljevac
3. TOVARNA OLJA Fram
4. TALIS Maribor  
 TOZD Pivovarna Maribor  
 TOZD Brezalkoholni izdelki Maribor  
 TOZD Alkoholni izdelki Šentilj  
 TOZD Kšarsna Maribor  
 TOZD Blagovni promet Maribor
5. Tovarna mesnih izdelkov "KOŠAKI" Maribor  
 TOZD Klavnica  
 TOZD Predelava  
 TOZD Veleprodaja  
 TOZD Maloprodaja
6. VINAG - SLOVIN Maribor
7. MARIBORSKA MLEKARNA Maribor  
 TOZD Mlekarna  
 TOZD Maloprodaja

### III. TRGOVINA

1. "TIMA" - OSKRBNI CENTER Maribor  
 TOZD Koloniale, trgovina na veliko, Maribor  
 TOZD Oskrba, trgovina na veliko, Dravograd  
 TOZD Povrtnina, trgovina na veliko, Maribor  
 TOZD Klas, trgovina na malo, Maribor  
 TOZD Prehrana, trgovina na malo, Maribor  
 TOZD Gorice, trgovina na malo, Šentilj v Slov. goricah  
 TOZD Ljudski magazin, trgovina na malo, Prevalje  
 TOZD Sadež, trgovina na malo, Maribor
2. Veletrgovina VEMA Maribor  
 TOZD Tekstil- Veleprodaja Maribor  
 TOZD Tekstil - Maloprodaja Maribor  
 TOZD Trgovina Zarja Maribor  
 TOZD Konfekcija Kroj Vuzenica



3. FERROMOTO Maribor

TOZD Trgovina Maribor

TOZD Kolesar Ljubljana

TOZD Ferrotherm Selnica ob Dravi

TOZD Zastava Maribor

TOZD Maloprodaja Maribor

4. Trgovsko podjetje "OJSTRICA" Dravograd

5. PRESKRBA Slovenska Bistrica

TOZD Maloprodaja Poljčane

TOZD Preskrba - Veleprodaja Poljčane

TOZD Planika Slovenska Bistrica

6. KB Zadrutnik Maribor

7. ZK Intes

8. PE Cekovsko

9. HP Tella

10. Vinsg

11. Kof Kofati

12. Otvorno Kras

13. Mariborska lekarna

14. TINA Oskrbni center

15. Vasa

16. Ferromoto

17. Preskrba Slovenska Bistrica

18. Ojstrica Dravograd

19. TOZD

Tab. 2

lo sepelekih

248

234

241

319

1523

565

779

164

512

5

602

2241

1062

717

137

81

40

10487

II. IZHARA ZEMELJSKE STOPNJA PODNEVARNOSTI KMETOV IN TRAVNI USMERJENOSTI Tab. 2

Število zaposlenih v SOZD TIMA po delovnih organizacijah

Delovna organizacija	Število zaposlenih
1. Agrokombinat Maribor	645
2. Agrokombinat Lenart	224
3. KK Slovenska Bistrica	241
4. KZ Zedružnik Maribor	319
5. ŽK Intes	1523
6. PK Čakovec	565
7. HP Talis	779
8. Vinag	164
9. TMI Košaki	512
10. Oljarna Fram	35
11. Mariborska mlekarina	602
12. TIMA Oskrbni center	2341
13. Vema	1062
14. Ferromoto	717
15. Preskrba Slovenska Bistrica	637
16. Ojstrica Dravograd	81
17. DSS SOZD	40
<b>Skupaj SOZD</b>	<b>10487</b>

Navedena značilnosti se kažejo tudi v deležu zemljiških kategorij (tabela 3). Delež njivskih površin je najvišji v lenarški občini (21,9 %), prav tako tudi travnikov (29,9 %) in sadovnjakov (12,4 %). Delež vinogradov je največji v mariborski (1,7 %), gozdcv v slovenskobistriški občini (92,2 %). Tudi mariborska občina (45,1 %) po gozdnatovni ne zaostaja mnogo za občino Slovenska Bistrica, odtod tudi manjši relativni delež kmetijskih oz. obdelovalnih površin v obeh občinah v primerjavi z lenarško občino. Najanski pomen posameznih zemljiških kategorij lahko razberemo iz absolutnih vrednosti. Za primer naj navedem, da je v občini Maribor 33.302 ha gozdcv, 11.467 ha njiv, 7685 ha sadovnjakov in 1273 ha vinogradov.

## II. IZRABA ZEMLJIŠČ, STOPNJA PODRUŽBLJENOSTI KMETIJSTVA IN TRŽNE USMERJENOSTI

### 1. Stanje po občinah

Občine Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica zavzemajo pokrajinsko zelo raznolik svet - subpanonskega in robnega predalpskega. Najbolj homogena po naravnih značilnostih je občina Lenart, ki leži v osredju Slovenskih goric, najbolj heterogena pa občina Maribor. Ta obsega na SV del Slovenskih goric, na JV del Zgornjega Dravskega polja, na SZ Kozjak in na JZ severovzhodno Pohorje s Pekrskimi goricami, torej reliefno in klimatsko ekstremno pester svet. Slovenskobistriško občino sestavljata dve pokrajinski enoti: Dravinjske oz. Podpohorske gorice in jugovzhodno Pohorje.

Razlike v deležu kmetijske zemlje in izrabi tal so zelo velike. V subpanonskem svetu stá v ospredju vinogradništvo in sadjarstvo, tako v občini Lenart, slovenjegoriškem delu mariborske občine in v gričevnatem delu slovenskobistriške občine. Posebno slovi vinogradništvo in sadjarstvo v Svečinskih, Mariborskih in Pekrskih goricah ter v okolici Ritoznoja, sadjarstvo pa v občini Lenart. Zgornje Dravsko polje je izrazito usmerjeno v poljedelstvo in živinorejo, subalpski pohorski in kozjaški svet pa v gozdarstvo. V izrabi tal ugotavljamo lahko v zadnjem obdobju znatne spremembe, ki so posledica agrooperacij, posebej ob Pannici, Polakavi in Tišnici.

Navedene značilnosti se kažejo tudi v deležu zemljiških kategorij (tabela 3). Delež njivskih površin je najvišji v lenarški občini (21,9 %), prav tako tudi travnikov (29,9 %) in sadovnjakov (12,4 %). Delež vinogradov je največji v mariborski (1,7 %), gozdov v slovenskobistriški občini (52,2 %). Tudi mariborska občina (45,1 %) po gozdnatosti ne zaostaja mnogo za občino Slovenska Bistrica, odtod tudi manjši relativni delež kmetijskih oz. obdelovalnih površin v obeh občinah v primerjavi z lenarško občino. Dejanski pomen posameznih zemljiških kategorij lahko razberemo iz absolutnih vrednosti. Za primer naj navedem, da je v občini Maribor 33.302 ha gozdov, 11.467 ha njiv, 7685 ha sadovnjakov in 1273 ha vinogradov.

Zemljiške kategorije in lastništvo  
leta 1980

v ha

Občina	Skupaj	Nj.,vr.	Trav.	Sad.	Vin.	Paš.	Gozd	Tr.,m.	Ner.
<b>LENART</b>									
Vsa pov.	20.407	4.475	6.093	2.529	240	529	5.579	36	926
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Družb.s.	3.800	764	1.084	305	15	105	793	34	702
%	18,6	17,1	17,8	12,1	6,2	19,8	14,2	94,5	75,8
Zaseb.s.	16.606	3.711	5.009	2.224	225	424	4.786	2	224
%	81,4	82,9	82,2	87,9	93,8	80,2	85,8	5,5	24,2
Vsa pov.	100,0	21,9	29,9	12,4	1,2	2,6	27,3	0,2	4,5
<b>MARIBOR</b>									
Vsa pov.	73.762	11.467	13.237	7.685	1.273	1.668	33.302	97	5.032
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Družb.s.	27.920	2.863	3.363	1.957	581	493	14.610	70	3.981
%	37,9	25,0	25,4	25,5	45,6	29,6	43,9	72,2	79,1
Zas.s.	45.842	8.604	9.874	5.728	692	1.175	18.693	27	1.051
%	62,1	75,0	74,6	74,5	54,4	70,4	56,1	27,8	20,9
Vsa pov.	100,0	15,6	18,0	10,4	1,7	2,3	45,1	0,1	6,8
<b>SLOVENSKA BISTRICA</b>									
Vsa pov.	36.870	4.816	8.004	1.839	534	1.049	19.256	25	1.347
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Družb.s.	10.191	732	893	102	82	90	7.249	18	1.026
%	27,6	15,2	11,2	5,5	15,4	8,6	37,6	72,0	76,2
Zas.s.	26.679	4.084	7.111	1.737	452	959	12.007	7	321
%	72,4	84,8	88,8	94,5	84,6	91,4	62,4	28,0	23,8
Vsa pov.	100,0	13,1	21,7	5,0	1,4	2,8	52,2	0,1	3,7

Stopnja podružbljenosti zemlje (tabela 3) je največja v mariborski občini (37,9 %), v slovenskobistriški občini dosega 27,6 % in v lenarški le 18,6 %. Najvišja je pri gozdu (43,9 %) in vinogradu (45,6 %), od njiv, travnikov in sadovnjakov pa je podružbljena četrtina. Te navedbe se nanašajo na mariborsko občino, v drugih dveh so vrednosti precej nižje. Izjema je le visoka stopnja podružbljenosti gozda v slovenskobistriški občini (37,6 %).

Regionalne razlike v stopnji podružbljenosti so razvidne iz seznama deleža družbenih površin po katastrskih občinah (tabela 4). V lenarški občini izstopajo k.o. Lokavec z 52,3 %, Spodnje Verjane s 43,6 %, Rađehova s 55 %, Zamarkova in Močna z blizu 40 % in Šetarova z 69,5 % družbenih površin - največ travniki in njivami v melioriranem in deloma še vlažnem svetu ob Pesnici in zgornji Ščavnici.

Drugo skupino katastrskih občin z visokim deležem družbenega sektorja sestavljajo gozdna območja v občinah Maribor in Slovenska Bistrica, na Pohorju in ponekod v Slovenskih goricah. Posebno obsežne so katastrske občine na Pohorju, npr. Kumen, Smolnik, Lobnica, Kot in Planina z okoli dve tretjini ali več podružbljenih površin. V nekaterih slovenskogoriških območjih občine Maribor se pojavlja tudi visok delež podružbljenih travniških površin in sadovnjakov, npr. v k.o. Vajgen, Cirknica in Krčevina, ali gozda, npr. v k.o. Trate in Vumpah s podobno stopnjo podružbljenosti. V slovenskobistriški občini izstopajo še k.o. Ritoznoj (50,9 %) - z močnim deležem podružbljenih sadovnjakov in vinogradov, Spodnja Polskava (45 %) - z njivami in travniki ter Cigonca (66,8 %) z gozdom in travniki.

Izraba zemljišč v občinah Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica je bila na osnovi skupne vrednosti poljedelskih in sadjarsko-vinogradniških pridelkov leta 1969 naslednja (tabela 5):

## Delež družbenega sektorja. Občina Lenart.

Kat. občina	% družb. sekt.	Kat. občina	% družb. sekt.
Lokavec	52,3	Cerkvenjak	6,9
Rožengrunt	24,9	Andrenci	3,9
Zg. Čičevlona	7,4	Župotinci	2,5
Dražon vrh	6,4	Smolinca	1,9
Žitence	9,2	Čagona	35,8
Ledinek	2,7	Sp. Verjane	43,6
Kremberk	9,1	Sp. Senarska	23,0
Krivi vrh	21,9	Zg. Senarska	22,3
Zg. Ročica	20,0	Radehova	55,0
Drvanja	12,6	Zamarkova	39,9
Ihova	6,0	Močna	39,8
Sv. Trije kralji	5,0	Vinička vas	9,8
Trotkova	4,1	Zg. Voličina	29,4
Sv. Benedikt	26,3	Sp. Voličina	17,2
Sp. Ročica	3,1	Šetarova	69,5
Sp. Žerjavci	18,9	Gočova	28,5
Zg. Žerjavci	10,0	Nadbišec	7,6
Žice	21,2	Zavrh	10,4
Sp. Gašteraj	10,5	Čermljenšak	16,0
Sr. Gašteraj	2,0	Selce	30,5
Zg. Gašteraj	3,3	Straže	1,7
Malna	22,1	Rogoznica	26,1
Jurovski dol	12,2	Žikarçe - del	11,5
Partinje	5,9	<b>Občina Lenart</b>	<b>18,6</b>
Varda	10,1		
Sv. Lenart	34,2		
Sp. Porčič	54,6		
Zg. Porčič	15,4		
St. Porčič	50,9		
Sv. Trojica	9,9		
Zg. Verjane	12,3		
Osek	10,2		
Brengova	13,5		
Cogetinci	10,2		

Kat. občina	% družb. sekt.	Kat. občina	% družb. sekt.
Dražan vrh	14,4	Plintovec	19,1
Geršak	23,2	Zgornja Kungota	35,5
Šentilj v Slov.g.	37,5	Jedlovnik	18,6
Selnica ob Muri	7,4	Grušena	28,9
Sladki vrh	31,2	Jurski vrh	23,9
Zgornja Velka	29,4	Pesnica	19,2
Trato	59,9	Vršnik	26,0
Spodnja Velka	9,2	Sv. Križ	13,9
Ploderšnica	15,2	Kozjak	54,6
Ročica	11,0	Gradiška	25,3
Spodnje Hlapje	6,5	Spodnje Dobrenje	20,5
Zgornje Hlapje	16,6	Ranca	47,3
Počenik	12,0	Jelenče	37,1
Šomat	10,5	Gačnik	23,0
Srebotje	1,9	Jareninski dol	36,5
Zgornji Jakobski dol	10,2	Jareninski vrh	24,7
Polička vas	12,9	Vukovski vrh	12,7
Polički vrh	48,9	Vukovski dol	8,6
Vajgen	67,4	Flekušek	12,1
Kaniža	44,6	Spodnji Jakobski dol	12,7
Štrihovec	47,4	Vukovje	30,1
Cirknica	68,4	Kušernik	5,8
Zgornje Dobrenje	45,4	Vosek	67,3
Kresnica	59,9	Pesniški dvor	60,5
Podigrac	54,8	Dolnja Počehova	76,6
Ciringa	48,4	Mali Rošoh	49,5
Svečina	48,1	Morski jarek	9,8
Slatina	32,0	Šober	5,5
Šičnik	44,6	Zgornji Slemen	14,4
Slatinski dol	39,1	Veliki Boč	7,7
Plač	53,3	Gradišče	7,3
Zgornje Vrtiče	12,4	Zgornji Boč	21,5
Spodnje Vrtiče	26,5	Spodnji Boč	9,6

nas. tab. 4

Delež družbenega sektorja. Občina Maribor.

Kat. občina	% družb. sekt.	Kat. občina	% družb. sekt.
Zgornja Selnica	3,8	Laznica	32,1
Janževa gora	9,5	Bistrica pri Limb.	28,7
Gerečja vas	29,3	Bistrica pri R.	36,5
Spodnja Selnica	43,3	Ruše	48,4
Spodnji Slemen	21,4	Činžat	30,4
Srednje	5,0	Kuta	72,4
Jelovec	25,4	Rdeči breg	64,2
Bresternica	39,7	Sv. Lovrenc na P.	30,6
Kamnica	33,8	Recenjak	59,3
Rošpoh	38,9	Kumen	72,7
Krčevina	62,3	Smolnik	83,4
Počehova	59,9	Lobnica	64,0
Pekel	56,7	Vrhov dol	56,1
Dragučova	57,0	Hrastje	80,2
Pernica	33,1	Pekre	59,8
Ložane	38,2	Zgornje Radvanje	63,0
Ruperče	23,3	Spodnje Radvanje	60,6
Grušova	19,6	Razvanje	33,6
Metava	5,5	Tezno	63,0
Trčova	26,4	Pobrežje	44,3
Nebova	20,8	Zrkovce	50,3
Celestrina	56,3	Dogoše	30,2
Malečnik	38,0	Zgornji Duplek	21,2
Hrenca	69,7	Završka vas	4,6
Vodole	17,1	Zimica	4,0
Košaki	58,4	Jablance	2,7
Orešje	55,6	Zgornja Korena	8,2
Melje	90,8	Spodnja Korona	3,4
Brezje	23,8	Žikarce (del)	25,7
Maribor- Grad	89,2	Ciglence	41,9
Koroška vrata	76,0	Spodnji Duplek	9,0
Tabor	84,3	Sv. Miklavž	22,3
Studenci	54,3	Rogoza	52,3
Limbuš	60,3	Bohova	27,6



## Delež družbenega sektorja. Občina Maribor.

Kat. občina	% družb. sekt.	Kat. občina	% družb. sekt.
Spodnje Hoče	33,5	Brezje (pri Opl.)	3,0
Zgornje Hoče	17,1	Oplasnica	13,3
Pivola	61,7	Zgornje Grušovje	7,4
Hočko Pohorje	35,3	Vrhole (pri Konj.)	15,2
Slivniško Pohorje	20,4	Gigonca	66,8
Polana	3,9	Šabljek	5,3
Ranče	3,8	Rošnica	2,1
Radizel	10,6	Lapörje	29,3
Čreta	66,2	Vrhole (pri Lapi.)	4,2
Slivnica	45,6	Pretrva	27,3
Orehova vas	29,9	Štatenberg	23,6
Hotinja vas	38,3	Pečk.	4,2
Skoke	23,2	Stopno	4,8
Loka (pri Rošnj.)	33,9	Dešno	3,3
Sv. Martin pri V.	28,3	Jelovec	13,0
Vumpah	61,3	Modrače	2,9
Starše	49,4	Brezje (pri Polj.)	5,4
Zlatoličje	23,2	Pečak	14,9
Prepolje	14,0	Stanovsko	4,6
Sv. Marjeta na Dr.p.	16,8	Lubčka vas	5,9
Rače	43,1	Poljčane	40,2
Fram	30,5	Studenica	55,4
Kopivnik	5,6	Hrastovec	48,6
Planica	5,0	Stari grad	38,1
Loka (pri Framu)	2,5		
Morje	9,8	O. Slov. Bistrica	27,6
Ješenca	11,9		
Podova	23,5		
Gorica	39,7		
Vurmat del	6,6		
Občina Maribor	37,9		

Delež družbenega sektorja. Občina Slov. Bistrica

Kat. občina	% družb. sekt.	Kat. občina	% družb. sekt.
Kot	63,6	Božje	2,4
Planina	76,4	Brezje (pri Opl.)	3,0
Smrečno	9,0	Oplotnica	13,3
Bojtina	17,3	Zgornje Grušovje	7,4
Frajhajn	18,6	Vrhole (pri Konj.)	15,2
Šmartno na Pohorju	4,0	Cigonca	66,8
Ošelj	7,0	Žabljek	5,3
Urh	5,0	Hošnica	2,1
Rep	1,6	Laporje	29,3
Malo Tinje	2,7	Vrhole (pri Lap.)	4,2
Tinjska gora	6,7	Pretrež	27,3
Visole	21,8	Štatenberg	23,6
Jurišna vas	21,4	Pečke	4,2
Prebukovje	2,5	Stopno	4,8
Kalše	4,7	Dežno	3,3
Ogljenšak	7,0	Jelovec	13,0
Bukovec	16,4	Modraže	2,9
Zgornja Polskava	15,1	Brezje (pri Polj.)	5,4
Gabrnik	4,7	Pekel	14,9
Ritoznoj	50,9	Stanovsko	4,6
Kovača vas	25,4	Lušečka vas	5,9
Šentovec	7,0	Poljčane	40,2
Pokoše	38,8	Studenice	55,4
Spodnja Polskava	45,0	Hrastovec	48,6
Gaj	11,9	Stari grad	38,1
Vrhloga	5,2	<b>O. Slov. Bistrica</b>	<b>27,6</b>
Črešnjevec	26,3		
Spodnja nova vas	24,0		
Slovenska Bistrica	45,8		
Zgornja Bistrica	24,5		
Spodnja Ložnica	3,7		
Zgornja Ložnica	11,5		
Gladomes	3,1		
Okoška vas	3,1		
Zlogona gora	3,4		
Koritno	2,8		

## Izraba zemljišč

Skupina pridelkov	Občina Lenart	Občina Maribor	Obč. Slov. Bistr.
Krmne rastline	50-60 %	50-60 %	pod 50 %
Žitarice	15-20 %	10-15 %	nad 20 %
Posebne kulture	10-15 %	10-15 %	15-20 %
Okopavine	15-20 %	15-20 %	nad 20 %

Glede na tip izrabe zemljišč uvrščamo občini Lenart in Maribor v omiljeni krmni tip z dokaj enakomernim deležem drugih kultur, medtem ko je za občino Slovenska Bistrica značilen svojevrsten, t.i. kombiniran tip izrabe zemljišča, kjer je vrednost okopavin in žitaric močno izenačena, znaten delež pa dajejo tudi posebne kulture.

Na trg je prišlo leta 1969 v občini Lenart od 1 do 5,9 % skupne vrednosti pridelkov, kar je manj kot znaša slovensko poprečje. V občinah Maribor in Slovenska Bistrica znaša ta delež od 5,9 % do 10 %. V občini Maribor so prodali nad 20 % vrednosti pridelka žitaric, nadpoprečna pa je tudi tržna usmerjenost v občini Lenart. Pri okopavinah je največja v občini Maribor, kjer gre na trg nad 50 % pridelka, nadpoprečna prodaja sadja pa je tudi še v občini Slovenska Bistrica. Po značaju tržne usmeritve lahko tako štejeemo občino Lenart v živinorejski tip tržne usmeritve z dokaj enakomernim deležem drugih skupin, občino Maribor v omiljeni živinorejski tip tržne usmeritve z dokaj enakomernim deležem drugih skupin in občino Slovenska Bistrica v isti tip, vendar z močnejšim deležem lesa (6).

Na družbeni sektor je odpadlo leta 1969 v občini Slovenska Bistrica od 25 do 30 % vrednosti kmetijskih tržnih pridelkov, v občini Lenart od 30 do 40 % in v občini Maribor od 40 do 50 %, kar je vse pod slovenskim poprečkom 53,5 %, vendar pri tem ni upoštevano gozdarstvo (7).

Čeprav so v družbenem lastništvu precej drugačne kot v zasebnem, razlike pa so tudi med kombinati sami. Tako razporeajo njive v AK Maribor okoli tretjino, v AK Lenart dve tretjini površine, vinogradi v prvem četrtino, v drugem 2,6 % površine, v AK Slovenska Bistrica pa njive četrtino, a vinogradi

2. Struktura družbeno organiziranih površin in tržna proizvodnja za leto 1980 v SOZD TIMA, KZ Lenart in KZ Slovenska Bistrica

SOZD TIMA razpolaga z okoli 55.000 ha površin, od česar ima družbeni sektor nad 10.000 ha. Zunaj SOZD sta KZ Slovenska Bistrica in KZ Lenart z blizu 29.000 ha površin (tabela 6).

Tab.6

Struktura površin v SOZD TIMA, KZ Lenart in  
KZ Slovenska Bistrica leta 1980

Zemlj. kat.	Skupaj <sup>+</sup>	v ha					
		AK Maribor	AK Lenart	KK Slov.B.	KZ Zadr.ženik	KZ Lenart	KZ Slov.B.
Njive, vrt.	11532	1535	1057	450	8490	3545	5094
Sadovnjaki	6028	421	190	72	5345	2543	1731
Vinogradi	1624	416	44	179	985		604
Travniki	8866	70	90	58	8648	4982	7672
Pašniki	6172	90	151	57	5874		1413
Rib., tr., m.	636	248	90		298		21
Nerodovitno	2796	1650		334	812		1266
Gozdovi	15872		103	536	15233		
Skupaj <sup>+</sup>	53526	4430	1725	1686	45685	11070	17801
Zakup	2365	1426	939				
Skupaj z zakupom	55891	5856	2664	1686	45685	11070	17801

V SOZD TIMA zavzemajo največ površin gozdovi (29,7 %), predvsem v okviru KZ Zadr.ženik Maribor. Njivskih površin je 21,5 %, sadovnjakov 11,3 %, vinogradov 3 %, travnikov 16,6 %, pašnikov 11,5 %, ribnikov, trstičja, močvirij in nerodovitnega sveta pa 6,4 %. Razmerja med zemljiškimi kategorijami so v družbenem lastništvu precej drugačna kot v zasebnem, razlike pa so tudi med kombinati samimi. Tako zavzemajo njive v AK Maribor okoli tretjino, v AK Lenart dve tretjini površine, vinogradi v prvem desetino, v drugem 2,6 % površine, v KK Slovenska Bistrica pa njive četrtno, a vinogradi

<sup>+</sup> Zajeta SOZD TIMA brez KZ Lenart in KZ Slovenska Bistrica

desetino površine. Sadjarstvo je v AK Maribor zastopano s podobnim deležem površin kot vinogradništvo, v AK Lenart z 11 % in v KK Slovenska Bistrica le s 4,3 %. Nedvomno pa nastopajo velike razlike med zasebnim in družbenim sektorjem v pogledu intenzivnosti in racionalnosti izrabe zemljišč, kar prihaja do izraza še posebno v vinogradništvu in sadjarstvu ter nekaterih najljubših kulturah:

Iz obsega družbeno organiziranih površin in tržne proizvodnje lahko razberemo pomen posameznih delovnih organizacij in SOZD kot celote v slovenskem agroživilstvu. Kot primer naj navedem, da je v letu 1980 dosegla tržna proizvodnja v TIMI 1360 t pšenice, 3984 t koruze, 28.121 t sladkorne pese, 8016 t jabolk, 23.272 hl vina, 111.318 hl mleka, 16.880 t mesa in mesnih izdelkov, 143.716 hl brezalkoholnih pijač in 129.894 hl piva (8, tabela 7 a in 7 b).

Tržni viški v KZ Lenart so dosegli v letu 1980 7,4 mil. l mleka, 1282 t živine, 1068 t sladkorne pese, 78,5 t pšenice in 352,5 t sadja. V KZ Slovenska Bistrica pa je bilo stanje naslednje: 1000 t goveda, 3,2 mil. l mleka, 3000 t brojlerjev, 500 t sadja, 60 t grozdja, 40 t ribeza, 175 t sladkorne pese in 20 t krušnih žit (4).

V okvir družbeno organizirane proizvodnje sodi tudi kooperacija z zasebnimi proizvajalci in usmerjanje individualne kmetijske proizvodnje. S kmetijsko zadrugo Lenart sodeluje pogodbeno 2355 kooperantov, največ v proizvodnji mleka. V poljedelsko proizvodnjo je po oceni vključenih 230 kooperantov, od tega 120 s pridelovanjem sladkorne pese (40 ha v letu 1980 ali poprečno 33 arov na kooperanta), 40 s pridelovanjem črnega ribeza, 7 s sadjarsko proizvodnjo ter ostali v drugi rastlinski proizvodnji.

Od 126 usmerjenih kmetij v letu 1976 se je do leta 1980 povečalo njihovo število na 276. V zadnjih dveh letih sta tudi bili ustanovljeni dve kmečki skupnosti in sicer sadjarska in hlevska, že od prej pa obstoja skupnost za pridelovanje ribeza. Med kmeti je razširjena ponekod skupna raba strojev, tako sejalic, škropilnic, kultivatorjev, gnojničnih cistern in kombajnov.

V proizvodnem organiziranju in združevanju kmetov so bili sicer doseženi določeni rezultati, posebno v zadnjih letih, vendar v primerjavi z drugimi območji Slovenije občina Lenart še zelo zaostaja. Skupne naložbe in višje oblike sodelovanja, kot npr. skupni hlevi, skupna obdelava zemlje, skupni nasadi ipd., se le težko

## Tržna proizvodnja TIME v letu 1980

Blagovna skupina	enota more	AK Maribor	AK Lenart	AK Slov. Bistr.	KZ Zadruž.	SKUPAJ
pšenica	t	225	784	127	224	1360
koruza- zrno	t	1474	1487	1023		3984
rž za moko	t		492	116		608
rž za seme	t	162				162
ječmen	t	76	71			147
rž za rožičke	t	3065			240	3305
sladkorna pesa	t	11180	12000	3441	1500	28121
krompir	t				900	900
hmelj	t	38			40	78
oljna repica	t	140	20			160
vrtnine	t				620	620
jabolka	t	3208	1139	514	3155	8016
hruške	t	180	81	73	166	500
breskve	t	169	95			264
ribez	t				265	265
grozdje	t		30	1107	205	1342
vino	hl	9300		7995	5977	23272
mleko	hl	11818	993		98507	111318
govedo, teleta	t		265		3225	3490
prašiči	t				462	462
ribe	t	240				240
DSP (000)	kom				1446	1446
jajca (000)	kom				4007	4007
kokoši, brojlerji	t				215	215

Tržna proizvodnja TIME v letu 1980  
( nadaljevanje )

Delovna organi- zacija	močna krmila	mlevski izdelki, kruh, pe- civo	jedilna olja in stranski proizv.	meso in mesni iz- delki	alkoh. in brezalkoh. pijače	vino	mleko
	t	t	t	t	hl	hl	hl
AK Mari- bor	5423						
PK Čako- vec	41344	38922	332				
ŽK Intes		87191					
Oljarna Fram			769				
TMI Ko- šaki				9561			
KK Slov. Bistrica				1509			
KZ Za- družnik				484			
HP Talis					354827 <sup>+</sup>		
Vinog						121458	
Maribor- ska mle- karna							159388 <sup>++</sup>
<b>SKUPAJ</b>	<b>46767</b>	<b>126113</b>	<b>1101</b>	<b>16880</b>	<b>354827</b>	<b>121458</b>	<b>159388</b>

<sup>+</sup> K temu še dehidrati in dekoncentrati 68 t

<sup>++</sup> K temu še smetana 11071 hl, skuta in siri 1370 t ter jogurt in kislo mleko 5611583 kom.

uveljavljajo in so storjeni šele prvi koraki (9).

Srednjeročni načrt 1981-1985 predvideva v zasebnem sektorju obnovo nasadov črnega ribeza, malin, robid, hrušk in vinogradov ter organizacijo farm za vzrejo bekonov in pitanega goveda. Število kmetij s koncentracijo večjega števila krav molznic (nad 8 glav) bodo povečali od 80 na 150, povečali pa bodo tudi rejo bekonov v kooperaciji, tako da bodo leta 1985 lahko ponudili tržišču okrog 25.000 bekonov. Hkrati bodo pospešili preusmerjanje kmetij v tržno blagovno proizvodnjo. Predvidoma bo za potrebe živinoreje (govedo, prašiči) usmerjenih 337 kmetij, v rastlinski proizvodnji pa 200 kmetij, skupaj 537 kmetij. Pospešeno bodo organizirane tudi strojne skupnosti (10).

V občini Slovenska Bistrica je nosilec razvoja zasebnega kmetijstva KZ Slovenska Bistrica (4). V individualnem sektorju kmetijstva je okoli 15.000 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja 90 % vseh kmetijskih površin, ki so v lasti 8053 lastnikov zemljišč. Značilna je velika razdrobljenost posesti, saj je kmetij z več kot 5 ha zemlje le 1030. Slednje in pa manj ugodne razmere za kmetijstvo v obrobnem pohorskem in haloškem svetu so doslej močno zavirale razvoj združništva.

Najmočnejše je v slovenskobistriški občini razvita živinoreja, zlasti govedoreja. Leta 1976 je znašala tržna proizvodnja goveje živine 820 ton in mleka 20.000 hl, leta 1980 pa 1160 ton in 32.860 hl. Leta 1985 načrtujejo 1275 ton goveje živine in 42.700 hl mleka. Tudi reja perutnine močno narašča. Leta 1976 je dosegla proizvodnja brojlerjev 2000 ton, leta 1980 2700 ton, za leto 1985 pa načrtujejo 4250 ton. Prašičereja v preteklosti ni bila močnejše razvita, zato v srednjeročnem obdobju načrtujejo hitrejši razvoj te veje živinoreje. Predvidena tržna proizvodnja bekonov za leto 1985 znaša 220 ton, kar pomeni v primerjavi z letom 1981 indeks rasti 1100.

Srednjeročni načrt predvideva za leto 1985 tudi znatno povečanje poljedelskih pridelkov, sadja in grozdja in sicer krušnih žit na 200 ton, sladkorne pese na 2100 ton, oljnic na 10 ton, ribeza na 60 ton, grozdja na 250 ton in sadja na 720 ton.



Računajo, da bodo v vinoko tržno proizvodnjo preusmerili 200 kmetij, odkupili pa do leta 1985 82 ha zemlje. Predvidevajo tudi obnovo 42 ha vinogradov, 32 ha jablanovih nasadov, 10 ha nasadov ribeza oz. jagodičja, gradnjo in adaptacijo hlevov, nadaljnji razvoj mehanizacije in kmečkoga turizma.

... velike razlike v velikosti parcel se kažejo med zasebnimi in družbenimi lastniki. ... Slovenška Bistrica je povprečna velikost parcel največja, saj znaša 45 a.

Velike razlike v velikosti parcel se kažejo med zasebnimi in družbenimi lastniki. ... Slovenška Bistrica 35 a; 152 a. Parcela v družbeni lastniški obliki je največja v občini Lenart vošja od zneska 75 a, v občini Maribor pa 100 a in v občini Slovenška Bistrica za 334 a.

Kmetijske parcele smo po velikosti parcel razvrstili v 5 skupin: do 15 a, 15 do 20 a, 20 do 30 a, 30 do 40 a in nad 40 a (5. tabela str. 81).

Največjo povprečno razdrobljenost kaže vinorodni Zavrh (2,5 a). ... Slovenška Bistrica 31 a). ...



### III. PARCELNA IN POSESTNA RAZDROBLJENOST

Iz poprečne velikosti parcele ugotavljamo največjo zemljiško razdrobljenost v subpanonskem svetu. S prehodom v subalpski pohorski in kozjaški svet se poprečna velikost parcele na račun gozda močno poveča, prav tako pa tudi poprečna velikost posesti. Hkrati se z zemljiško razdelitvijo na celke zelo zmanjša pomešanost posesti. Te osnovne značilnosti pokažejo že poprečki za občine Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica. V občini Lenart meri parcela neglede na zemljiško kategorijo le 32 a, podobno kot v nekaterih drugih občinah SV Slovenije. Ker vključuje mariborska občina v znatnem delu Slovenske gorice in Dravsko polje z veliko parcelno razdrobljenostjo, znaša tudi tukaj v poprečku le 33 a. Gotovo pripomore k temu še parcelna razdrobljenost kot posledica urbanizacije, predvsem na območju Maribora, medtem ko so nekatere agrooperacije razdrobljenost omilile, npr. v porečju Pesnice in Dravinje. V občini Slovenska Bistrica je poprečna velikost parcele največja, saj znaša 45 a.

Velike razlike v velikosti parcele se kažejo med zasebnim in družbenim lastništvom. Razmerje med njima so v obravnavanih treh občinah naslednja: Lenart 29 a: 51 a, Maribor 26 a: 60 a in Slovenska Bistrica 35 a: 152 a. Parcela v družbenem lastništvu je torej v občini Lenart večja od zasebne za 75 %, v občini Maribor za 130 % in v občini Slovenska Bistrica za 334 %.

Katastrske občine sem po velikosti parcele razvrstil v 5 skupin: do 15 a, 15 do 20 a, 20 do 30 a, 30 do 40 a in nad 40 a (5, tabela 8).

Največjo parcelno razdrobljenost kaže vinorodni Zavrh (15 a). Sicer pa ugotavljamo, da pripomore drobna vinogradniška parcelacija k večji razdrobljenosti predvsem v kmečkih vinorodnih okoliših manj izrazitih vinogradniških območij. Kot primer lahko navedemo k.o. Okoška vas (19 a). S povečanjem družbenih vinorodnih površin se zmanjša tudi razdrobljenost (Ritóznoj 29 a, Svečina 31 a). Slednje velja tudi za druge zemljiške kategorije, posebno za gozdne parcele, ki močno povečujejo poprečno velikost

Poprečna velikost parcele. Občina Maribor.

Tab.8

Kat. občina	velikost v ha	Kat. občina	Velikost v ha
Dražen vrh	0,44	Flintovec	0,28
Ceršak	0,28	Zgornja Kungota	0,28
Šentilj v Slov.g.	0,27	Jedlovnik	0,29
Selnica ob Muri	0,27	Grušena	0,31
Sladki vrh	0,30	Jurski vrh	0,31
Zgornja Velka	0,41	Pesnica	0,35
Trate	0,46	Vršnik	0,65
Spodnja Velka	0,37	Sv. Križ	0,50
Ploderšnica	0,30	Kozjak	0,39
Ročica	0,36	Gradiška	0,23
Spodnje Hlapje	0,28	Spodnje Dobrenje	0,28
Zgornje Hlapje	0,29	Ranca	0,27
Počenik	0,35	Jelenče	0,32
Šomat	0,29	Gačnik	0,32
Srebotje	0,29	Jareninski dol	0,30
Zgornji Jakobski dol	0,34	Jareninski vrh	0,28
Polička vas	0,34	Vukovski vrh	0,33
Polički vrh	0,30	Vukovski dol	0,31
Vajgen	0,46	Flekušek	0,26
Kaniža	0,29	Spodnji Jakobski dol	0,34
Štrihovec	0,28	Vukovje	0,40
Cirknica	0,45	Kušernik	0,28
Zgornje Dobrenje	0,32	Vosek	0,43
Kresnica	0,37	Pesniški dvor	0,40
Podigrac	0,36	Dolnja Počehova	0,43
Ciringa	0,39	Mali Rošpoh	0,31
Svečina	0,31	Morski jarek	0,36
Slatina	0,32	Šober	0,91
Špičnik	0,35	Zgornji Slemen	1,28
Slatinski dol	0,39	Veliki Boč	1,17
Plač	0,46	Gradišče	0,71
Zgornje Vrtiče	0,36	Zgornji Boč	1,11
Spodnje Vrtiče	0,37	Spodnji Boč	0,64

23  
Poprečna velikost parcele. Občina Maribor.

nad.tab.8

Kat. občina	velikost v ha	Kat. občina	velikost v ha
Zgornja Selnica	0,17	Laznica	0,30
Janževa gora	0,22	Bistrica pri Limb.	0,17
Garečja vas	0,43	Bistrica pri R.	0,26
Spodnja Selnica	0,25	Ruše	0,17
Spdonji Slemen	0,61	Činžat	0,55
Srednje	0,76	Ruta	1,03
Jelovec	0,21	Rdeči breg	1,29
Bresternica	0,25	Sv. Lovrenc na P.	0,14
Kamnica	0,28	Recenjak	1,96
Rošpoh	0,32	Kumen	3,37
Krčevina	0,26	Smolnik	3,05
Počehova	0,21	Lobnica	1,42
Pekel	0,31	Vrhov dol	0,82
Dragučova	0,44	Hrastje	0,54
Pernica	0,31	Pekre	0,23
Ložana	0,36	Zgornje Radvanje	0,16
Ruperče	0,27	Spodnje Radvanje	0,15
Grušova	0,30	Razvanje	0,24
Metava	0,25	Tezno	0,09
Trčova	0,19	Pobrežje	0,08
Nebova	0,28	Zrkovce	0,29
Celestrina	0,24	Dogoše	0,19
Maločnik	0,21	Zgornji Duplek	0,21
Hronca	0,30	Završka vas	0,35
Vodole	0,32	Zimica	0,26
Košaki	0,15	Jablance	0,29
Orešje	0,32	Zgornja Korena	0,22
Melje	0,09	Spodnja Korena	0,22
Brezje	0,10	Žikarce. (dđl)	0,38
Maribor- Grad	0,04	Ciglenca	0,41
Koroška vrata	0,05	Spodnji Duplek	0,19
Tabor	0,06	Sv. Miklavž	0,13
Studenci	0,07	Rogoza	0,26
Limbuš	0,14	Bohova	0,31

Kat. občina	velikost v ha	Kat. občina	velikost v ha
Spodnje Hoče	0,19		
Zgornje Hoče	0,21		
Pivola	0,41		
Hočko Pohorje	0,79		
Slivniško Pohorje	1,07		
Polana	0,26		
Ranče	0,43		
Radizel	0,17		
Čreta	0,55		
Slivnica	0,32		
Orehova vas	0,31		
Hotinja vas	0,21		
Skoke	0,24		
Loka (pri Rošnji)	0,28		
Sv. Martin pri V.	0,24		
Vumpah	0,46		
Starše	0,35		
Zlatoličje	0,31		
Prepolje	0,29		
Sv. Marjeta na Dr.p.	0,26		
Rače	0,25		
Fram	0,24		
Kopivnik	0,31		
Planica	0,61		
Loka (pri Framu)	0,44		
Morje	0,21		
Ješenca	0,36		
Podova	0,43		
Gorica	0,42		
Vurmat del	1,20		
<hr/>			
Občina Maribor	0,33		
<hr/>			
Družbeni sektor	0,60		
Zasebni sektor	0,26		

	0,48
Bresje (pri Opl.)	0,49
	0,21
Zgornje Roubavje	0,36
Vrhole (pri Kralj.)	0,37
Ciglenca	0,29
Lapje	0,31
Ročnica	0,35
Lapje	0,34
Vrhole (pri Lap.)	0,36
Prule	0,36
Strojberg	0,30
Pačke	0,25
Stopna	0,24
Dešno	0,34
Jelovec	0,26
Medraše	0,24
Bresje (pri Polj.)	0,25
Pekal	0,22
Španovsko	0,32
Ljubiška vas	0,17
Poljane	0,45
Študenice	0,52
Rastovce	0,44
Stari grad	0,63
<hr/>	
O. Slov. Bistrica	0,45
<hr/>	
Družbeni sektor	1,52
Zasebni sektor	0,25

## Poprečna velikost parcele. Občina Slov. Bistrica

nad.tab.8

Kat. občina	velikost v ha	Kat. občina	velikost v ha
Kot	1,58	Božje	0,48
Planina	4,86	Brezje (pri Opl.)	0,49
Smrečno	0,99	Oplotnica	0,24
Bojtina	1,47	Zgornje Grušovje	0,36
Frajhajn	1,17	Vrhole (pri Konj.)	0,37
Šmartno na Pohorju	0,79	Cigonca	0,89
Ošelj	0,67	Žabljek	0,31
Urh	0,99	Hošnica	0,35
Rep	0,77	Laporje	0,34
Malo Tinje	0,43	Vrhole (pri Lap.)	0,36
Tinjska gora	0,30	Prečrež	0,56
Visole	0,24	Štatenberg	0,30
Jurišna vas	0,71	Pečke	0,25
Prebukovje	0,46	Stopno	0,24
Kalše	0,73	Dežno	0,34
Ogljenšak	0,32	Jelovec	0,26
Bukovec	0,34	Modraže	0,24
Zgornja Polskava	0,24	Brezje (pri Polj.)	0,25
Gabrnik	0,27	Pekel	0,22
Ritoznoj	0,29	Štamovsko	0,32
Kovača vas	0,36	Lušečka vas	0,17
Šentovec	0,29	Poljčane	0,45
Pokoše	0,51	Studenice	0,58
Spodnja Polskava	0,37	Hrastovec	0,44
Gaj	0,39	Stari grad	0,63
Vrhloga	0,45	<u>O. Slov. Bistrica</u>	<u>0,45</u>
Črešnjevec	0,42	Družbeni sektor	1,52
Spodnja nova vas	0,49	Zasebni sektor	0,35
Slovenska Bistrica	0,21		
Zgornja Bistrica	0,26		
Spodnja Ložnica	0,40		
Zgornja Ložnica	0,28		
Gladomes	0,23		
Okoška vas	0,19		
Zlogona gora	0,28		
Koritno	0,50		

Poprečna velikost parcele. Občina Lenart.

nad.tab.8

Kat. občina	velikost v ha	Kat. občina	velikost v ha
Tokavec	0,39	Cerkvenjak	0,22
Roženbrunt	0,43	Andrenci	0,22
Zg. Ščavnica	0,49	Župetinci	0,31
Dražon vrh	0,43	Smolinci	0,17
Žitence	0,37	Čagona	0,23
Ledinak	0,34	Sp. Verjane	0,32
Kremberk	0,29	Sp. Senarska	0,26
Krivi vrh	0,22	Zg. Senarska	0,25
Zg. Ročica	0,32	Radehova	0,32
Drvanja	0,31	Zamarkova	0,35
Ihova	0,28	Močna	0,26
Sv. Trije kralji	0,25	Vinička vas	0,31
Trotkova	0,32	Zg. Voličina	0,38
Sv. Benedikt	0,30	Sp. Voličina	0,32
Sp. Ročica	0,28	Šetarova	0,46
Sp. Žerjavci	0,26	Gočova	0,31
Zg. Žerjavci	0,39	Nadbišec	0,31
Žice	0,39	Zavrh	0,15
Sp. Gašteraj	0,33	Čermljenšak	0,29
Sr. Gašteraj	0,38	Selce	0,39
Zg. Gašteraj	0,33	Straže	0,22
Malna	0,43	Rogoznica	0,31
Jurovski dol	0,53	Žikarce. -del	0,23
Partinje	0,34	<u>Občina Lenart</u>	0,32
Varda	0,47	Družbeni sektor	0,51
Sv. Lenart	0,15	Zasebni sektor	0,29
Sp. Porčič	0,35		
Zg. Porčič	0,23		
St. Porčič	0,32		
Sv. Trojica	0,20		
Zg. Verjane	0,36		
Osek	0,34		
Brengova	0,27		
Cogetinci	0,28		

parcele. To opažamo že v Slovenskih goricah (Vumpah 46 a), izrazito pa na Pohorju (Planina 4,86 ha, Kumen 3,37 ha, Smolnik 3,05 ha).

Razdrobljenost posesti je razvidna tudi iz tabele 9 (11). Manj kot 1 ha zemlje ima namreč v občini Lenart 12,1 %, v občini Slovenska Bistrica 13,9 %, v mariborski občini pa celo 25,8 % kmetijskega prebivalstva. Zelo močni sta posestni kategoriji od 1 do 5 ha v občini Lenart, saj zajemata 46,8 % kmetijskega prebivalstva, in kategorija nad 10 ha v občini Slovenska Bistrica s 37 % kmetijskega prebivalstva. Stopnja razdrobljenosti posesti je torej v občinah Lenart in Maribor precej večja kot v občini Slovenska Bistrica. V bistvu je takšno stanje odraz naravnih in socialnih razlik, ki se pojavljajo med subpanonskim in subalpskim svetom.

Kmetijsko prebivalstvo po velikosti posesti  
leta 1971

Tab.9

Posestna kategorija	ob. Lenart		kmetijsko prebivalstvo ob. Maribor		ob. Sl. Bistr.	
	št.	%	št.	%	št.	%
brez pos. in do 0,10 ha	700	7,0	3108	20,2	609	8,2
0,11 do 1,00	513	5,1	853	5,6	421	5,7
1,01 do 3,00	2414	24,2	2432	15,8	940	12,6
3,01 do 5,00	2259	22,6	2513	16,4	793	10,7
5,01 do 10,00	2590	25,9	3501	22,8	1920	25,8
nad 10 ha	1521	15,2	2950	19,2	2750	37,0
	9997	100,0	15357	100,0	7433	100,0

Še močneje je poudarjena razdrobljenost posesti, če analiziramo gospodinjstva po velikosti posesti (11, tabela 10). Gospodinjstev z manj kot 3 ha zemlje je v občini Lenart 58 %, Maribor 93,4 % in Slovenska Bistrica 76,2 %. Visok delež gospodinjstev z malo zemlje je v znatni meri posledica močne urbanizacije v pasu Slovenska Bistrica - Maribor - Ruše in Maribor - Ptuj. Slednje potrjujejo tudi podatki, da je v mariborski občini gospodinjstev



s 3 do 5 ha komaj 2,7 %, v slovenskobistriški 6,5 %, medtem ko v lenarški 16,9 %. Tudi gospodinjstev s 5 do 8 ha je v lenarški občini 12,4 %, v mariborski le 1,7 % in slovenskobistriški 6,3 %. Presenetljivo nizek je delež gospodinjstev z nad 8 ha v mariborski občini (2,2 %), medtem ko dosega v lenarški 12,7 % in slovenskobistriški 11 %. Povezovati ga je z velikim številom gospodinjstev brez zemlje (blizu 40.000) v Mariboru, kar zniža relativni delež te kategorije gospodinjstev.

### Posestna struktura gospodinjstev leta 1971

Tab.10

Velikost gospodinjstva	Ob. Lenart		Ob. Maribor		Ob. Slov. B.	
	št.	%	št.	%	št.	%
brez zemlje	832	20,5	39935	74,4	2565	31,8
do 0,10 ha	101	2,5	3731	6,9	1173	14,5
0,11 do 0,50 ha	191	4,7	2478	4,6	865	10,7
0,51 do 1,00 ha	241	5,9	1388	2,6	497	6,2
1,01 do 2,00 ha	489	12,1	1551	2,9	635	7,9
2,01 do 3,00 ha	501	12,3	1093	2,0	408	5,1
3,01 do 4,00 ha	404	10,0	830	1,6	286	3,5
4,01 do 5,00 ha	281	6,9	590	1,1	242	3,0
5,01 do 6,00 ha	237	5,8	403	0,8	188	2,3
6,01 do 8,00 ha	267	6,6	496	0,9	322	4,0
8,01 do 10,00 ha	170	4,2	379	0,7	233	2,9
10,01 do 15,00 ha	239	5,9	397	0,7	339	4,2
15,01 ha in več	105	2,6	444	0,8	314	3,9
<b>Vsa gospodinjstva</b>	<b>4058</b>	<b>100,0</b>	<b>53715</b>	<b>100,0</b>	<b>8067</b>	<b>100,0</b>

## IV. ZAŠČITENE KMETIJE

Kot v predhodnih fazah raziskave smo tudi v tej skušali ugotoviti korelacijo med deležem zaščitenih kmetij in socialnopošestnimi razmerami (11-14).

Če izločimo urbana središča, ugotovimo, da je delež zaščitenih kmetij v primerjavi s številom gospodinjstev leta 1971 v obravnavanih treh občinah zelo različen. Najvišji je v občini Lenart (26,7 %), sledi občina Maribor (17,6 %) in nato občina Slovenska Bistrica (12,5 %). Tudi v teh primerih delež zaščitenih kmetij najmočneje korelira s stopnjo preslojenosti prebivalstva, tj. de-agrarizacije. Občina Lenart je značilen primer še vedno visokega deleža agrarnega prebivalstva, a tudi občina Maribor zajema obsežno agrarno zaledje Slovenskih goric, Kozjaka, Pohorja in Zgornjega Dravskega polja. Občina Lenart je po deležu zaščitenih kmetij na prvem mestu v SV Sloveniji, slovenskobistriška pa na zadnjem in se skoraj izenačuje z lendavsko.

Če krajevne skupnosti po deležu zaščitenih kmetij razvrstimo v skupine do 10 %, od 10 do 20 %, od 20 do 30 % in nad 30 %, dobimo po posameznih občinah naslednjo sliko (tabela 11):

Zaščitene kmetije po KS

Tab. 11

Občina	število KS z deležem zašč. kmetij			
	do 10 %	10-20 %	20-30 %	nad 30 %
Lenart		1	4	2
Maribor <sup>+</sup>	7	9	6	7
Slov. Bistrica	3	7	2	2
Skupaj	10	17	12	11

Med sedmimi KS občine Lenart jih je kar 6 z nad 20 % zaščitenih kmetij, v občini Maribor med 29 niti polovica, v slovenskobistriški občini pa med 14 KS niti tretjina.

Korelacijo med deležem zaščitenih kmetij in socioekonomskimi razmerami je mogoče dobro razbrati tudi na primerih krajevnih skupnosti. Tako dosega gričevnata ZS Cerkevjak, kjer je posest pre-

<sup>+</sup> Veste ES združene v enoto

cej razdrobljena in preslojenost prebivalstva dokaj zaznavna, delež zaščitenih kmetij le 16,5 %, v. prometno odmaknjeni KS Zg. Ščavnica in Lokavec pa 33,6 %, k čemur prispeva tudi manjša razdrobljenost zemljišč v mokrotnem svetu ob Ščavnici. Enako značilnost smo ugotovili tudi v prejšnji fazi raziskave na območju Dravinje, potrjujejo pa jo primeri iz občine Maribor, npr. KS Pörnica (40,2 %). Da je stopnja preslojevanja odločujoča, govori majhna prisotnost zaščitenih kmetij v KS Ceršak (19,8 %), Hoče (11,2 %), Šentilj (14,7 %), Lovrenc na Pohorju (10,1 %), Miklavž na Dravskem polju (8,8 %), Ruše (3,3 %) itd. ter velika zastopanost v KS Korena (41,4 %) in Jakobski dol (50 %).

Pri ugotavljanju korelacije pa ne moremo vselej izhajati le iz stopnje preslojenosti na osnovi deleža agrarnega prebivalstva, temveč je pri tem odločilna še struktura gospodinjstev (mošana gospodinjstva), splošna naravnost v kmetijstvo, izhajajoča iz naravnih danosti in možnosti neagrarne zaposlitve, stopnja razvitosti, tradicija ipd. Ob vseh navedenih dejavnikih pa je treba upoštevati še zelo neenotne kriterije, na osnovi katerih so bile kmetije uvrščene med zaščitene. Njihova interpretacija po posameznih občinah je bila zelo različna in večkrat subjektivna.

Gornje ugotovitve veljajo tudi za slovenskobistriško občino, kjer se na splošno pojavlja najvišji delež zaščitenih kmetij v pohor-skem svetu (KS Kebelj 37,1 %, Šmartno na Pohorju 41,6 %), drugod pa zasledimo pretežno dokaj nizke vrednosti (KS Leskovec 7,1 %, Poljčane 8,9 %, Zg. Polskava 8 %), vendar si jih zgolj z dokaj izrazitimi procesi urbanizacije v tej občini ne bi mogli razložiti. Takšno misel vsiljuje že primerjava slovenskobistriške in lenčavske občine, ki sta zastopani s približno enakim deležem zaščitenih kmetij, a so za njiju značilni po značaju, obsegu in intenzivnosti različni družbeni procesi.

Pregled zaščitenih kmetij po krajevnih skupnosti z navedbo njihovega deleža je razviden iz tabel 12,13 in 14, število zaščitenih kmetij po naseljih pa iz tabel 16,17 in 18.

Zaščitene kmetije v občini Lenart

Tab.12

Krajevna skupnost	število naselij	število gospo- dinjstev 1971	število za- ščit. kmet.	%
1. Benedikt	14	482	138	28,6
2. Cerkvenjak	14	587	97	16,5
3. Gradišče	8	549	149	27,1
4. Jurovski dol	8	559	157	28,1
5. Lenart	11 (12)	464 (803)	149 (159)	32,1 (19,8)
6. Voličina	10	574	131	22,8
7. Zg. Ščavnica in Lokavec	11	562	189	33,6
Skupaj	76	3777	1010	26,7
Skupaj z nas. Lenart	77	4116	1020	24,8

Opomba: navedbe v oklepaju - z naseljem Lenart

15. Rado	5	765	162	21,2
17. Krasvenjak	1	357	35	9,9
18. Sviba	5	1810	61	3,3
19. Selca ob Uravi	10	1040	130	12,5
20. Opatovo vas pri Lenartu	5	763	87	11,4
21. Slaski vrh	7	410	63	15,4
22. Svobina	6	329	89	27,0
23. Starša	4	484	152	31,4
24. Šestilj	7	540	94	17,4
25. Zg. Volka	4	100	99	98,7
26. Zg. Krasota	10	919	144	15,7
27. Kobilica	3	503	29	5,8
28. Dolina	1	181	7	3,9
29. Opatovo ob m. vrh.	1	34059	142	0,4
Skupaj	102	1118	3397	6,4
Skupaj z nas. Lenart	103	14813	178	0,3
Skupaj z nas. Lenart	103	14813	3214	17,6

Zaščitene kmetije v občini Maribor

Tab. 13

Krajevna skupnost	število naselij	število gospodarstev 1971	število zašč. kmetij	%
1. Ceršak	4	530	105 ✓	19,8
2. Fram	8	686	143 ✓	20,8
3. Duplek	5	816	175 ✓	21,4
4. Hoče	7	1041	117 ✓	11,2
5. Jarenina	7	418	146 ✓	34,9
6. Jakobski dol	11	498	249 ✓	50,0
7. Kamnica	8	1276	171 ✓	13,4
8. Korena	5	464	192 ✓	41,4
9. Lovrenc na Poh.	7	903	91 ✓	10,1
10. Malečnik	7	460	83 ✓	18,0
11. Miklavž na Dr.p.	5	1187	104 ✓	8,8
12. Marjeta na Dr. p.	4	475	152 ✓	32,0
13. Pekre-Limbuš	5	962	49 ✓	5,1
14. Pernica	8	500	201 ✓	40,2
15. Pesnica	7	613	125 ✓	20,4
16. Rače	5	766	162 ✓	21,1
17. Razvanje	1	352	35 ✓	9,9
18. Ruše	8	1830	61 ✓	3,3
19. Selnica ob Dravi	10	1040	130 ✓	12,5
20. Orehova vas-Slivniza	5	763	87 ✓	11,4
21. Sladki vrh	7	410	63 ✓	15,4
22. Svečina	8	329	89 ✓	27,0
23. Starše	4	484	152 ✓	31,4
24. Šentilj	7	640	94 ✓	14,7
25. Zg. Velka	4	144	99 ✓	68,7
26. Zg. Kungota	10	719	144 ✓	20,0
27. Košaki <sup>+</sup>	3	543	29 ✓	5,3
28. Melje <sup>++</sup>	1	181	7	3,9
29. Ostale KS m.Mrb.	1	34089	142	0,4
Skupaj	172	53119	3397	6,4
Mesto Maribor z ožjim obmestjem (tč. 27-29)	5	34813	178	0,5
Občina Maribor brez mesta Maribor in ožjega obmestja	167	18306	3219	17,6

+ naselja Košaki, Pekel in Počehova; ++ naselje Meljski hrib

Zaščitene kmetije v občini Slovenska Bistrica

Tab. 14

Krajevna skupnost	število naselij	število gospodinjstev 1971	število zašč. kmetij	%
1. Črešnjevce	7	279	71	25,4
2. Kebelj	5	140	52	37,1
3. Laporje	11	447	68	15,2
4. Leskovec	2	169	12	7,1
5. Makole	12	586	79	13,5
6. Oplotnica	22	940	165	17,5
7. Poljčane	10 (8)	849 (423)	47 (38)	5,5 (8,9)
8. Slov. Bistrica	18 (16)	2542 (877)	133 (120)	5,2 (13,5)
9. Sp. Polskava	2	288	31	10,8
10. Studenice	8	271	40	14,8
11. Šmartno na P.	9	327	136	41,6
12. Tinje	9	194	51	26,3
13. Zg. Ložnica	3	131	24	18,3
14. Zg. Polskava	5	349	28	8,0
<b>Skupaj</b>	<b>123</b>	<b>7512</b>	<b>937</b>	<b>12,5</b>
Skupaj brez nas. Poljčane, Sp. Poljčane, Zg. Bistrica in Slov. Bistrica	99	6212	779	12,5

Število zaščitenih kmetij. Občina Lenart.

Tab. 15

Naselje	štev. zašč. km.	Naselje	štev. zašč. km.
Ihova	21 ✓	Gradišče	11 ✓
Bačkova	13 ✓	Sp. Verjane	3 ✓
Sp. Ročica	11 ✓	Osek	19 ✓
Benedikt	26 ✓	Žitence	21 ✓
Tratonik	8 ✓	Zg. Partinjo	2 ✓
Trotkova	13 ✓	Partinje	40 ✓
Drvanja	19 ✓	Sp. Gašteraj	20 ✓
Trije kralji	5 ✓	Zg. Gašteraj	9 ✓
Negovski vrh	1 ✓	Malna	26 ✓
Stara gora	1 ✓	Sr. Gašteraj	9 ✓
Ženjak	5 ✓	Jurovski dol	24 ✓
Štajngrova	4 ✓	Varda	6 ✓
Obrat	9 ✓	Šetarova	10 ✓
Ločki vrh	2 ✓	Močna	14 ✓
Cogetinci	21 ✓	Zg. Žerjavci	39 ✓
Brengova	24 ✓	Sp. Partinje	15 ✓
Andrenci	17 ✓	Sp. Žerjavci	15 ✓
Grabonoški vrh	1 ✓	Radehova	9 ✓
Conkova	2 ✓	Vinička vas	15 ✓
Vanetina	4 ✓	Sp. Porčič	3 ✓
Župetinci	6 ✓	Lormanje	10 ✓
Čagona	10 ✓	Zamarkova	15 ✓
Smolinci	3 ✓	Lenart	10 ✓
Stanetinci	5 ✓	Hrastovec	3 ✓
Komarnica	1 ✓	Zg. Voličina	36 ✓
Kadrenci	1 ✓	Selce	21 ✓
Peščeni vrh	1 ✓	Dolge njive	5 ✓
Čerkvenjak	1 ✓	Rogoznica	9 ✓
Zg. Verjane	22 ✓	Nadbišec	8 ✓
Zg. Senarska	17 ✓	Sp. Voličina	26 ✓
Zg. Porčič	31 ✓	Straže	4 ✓
Sp. Senarska	18 ✓	Čermenljščak	14 ✓
Gočova	28 ✓	Zavrh	6 ✓

Naselje                      štev. zašč. km.

Gradonjak	2 ✓
Družon vrh	16 ✓
Zp. Ročica	10 ✓
Krivi vrh	7 ✓
Žice	20 ✓
Ledinek	16 ✓
Rožengrunt	18 ✓
Zg. Ščavnica	70 ✓
Kremberk	12 ✓
Lokavec	13 ✓
Froleh	5 ✓
Ana	2 ✓

Črna	8
Kova	16
Čiglece	27
Dvorjane	29
Sp. Duplek	49
Yuspa	23
Zg. Duplek	49
Bohova	24
Roško Pohorje	22
Šivniško Pohorje	11
Sp. Roča	23
Zg. Roča	16
Polcne	7
Pivola	14
Jarupinski dol	22
Jarupinski vrh	15
Polički vrb	31
Polički vrh	10
Vajrna	9
Vukovski dol	33
Vukovski vrh	24
Duplek	14
Polcne	13
Črna	8

Naselje	štev. zašč. km.
Malč dol	10
Polčnik	18
Bočica	41
Blatačnik	3
Sp. Klappje	15
Sp. Jakobski dol	45
Zg. Klappje	28
Zg. Jakobski dol	50
Bresternica	6
Gaj	24
Jelovec	6
Kamnica	26
Kodrah	54
Prečnje	12
Šober	29
Zg. Slamen	18
Jablance	28
Sp. Korčna	40
Zg. Korčna	31
Zlatica	51
Šikarce	43
Čičat	11
Kucec	23
Lovrenc na Poh.	30
Polčava	3
Klačni breg	6
Rečenjak	11
Ruta	8
Čelustrina	4
Črvenca	6
Malčnik	7
Novavi	25
Volava	10
Črna	15



## Število zaščitenih kmetij. Občina Maribor.

Tab. 16

Naselje	štev. zašč. km.	Naselje	štev. zašč. km.
Ceršak	25	Mali dol	10
Kozjak	8	Počenik	18
Srebotje	14	Ročica	41
Selnica ob M.	58	Slatenik	3
Fram	29	Sp. Hlapje	16
Ješenca	16	Sp. Jakobski dol	45
Kopivnik	15	Zg. Hlapje	28
Loka pri Framu	17	Zg. Jakobski dol	50
Morje	20	Bresternica	6
Planica	22	Gaj	24
Požeg	8	Jelovec	6
Ranče	16	Kamnica	26
Ciglenca	27	Rošpoh	50
Dvorjane	29	Srednje	12
Sp. Duplek	47	Šober	29
Vumpah	23	Zg. Slemen	18
Zg. Duplek	49	Jablance	28
Bohova	24	Sp. Korena	40
Hočko Pohorje	22	Zg. Korena	31
Slivniško Pohorje	11	Zimica	51
Sp. Hoče	23	Žikarce	43
Zg. Hoče	16	Činžat	11
Polana	7	Kumen	23
Pivola	14	Lovrenc na Poh.	30
Jareninski dol	22	Puščava	3
Jareninski vrh	15	Rdeči breg	6
Polička vas	31	Recenjok	11
Polički vrh	10	Ruta	8
Vajgen	9	Celestrina	4
Vukovski dol	33	Hrenca	6
Vukovski vrh	26	Malečnik	7
Drakovec	16	Metava	25
Flekušek	15	Nebova	10
Kušernik	7	Trčova	15

Naselje	štev. zašč. km.	Naselje	štev. zašč. km.
Vodole	16	Razvanje	35
Dobrovce	43	Bezena	5
Dravski dvor	2	Bistrica pri Limb.	4
Miklavž	27	Bistrica pri Rušah	4
Rogoza	7	Lobnica	14
Skoke	25	Log	3
Brunšvik	31	Ruše	19
Marjeta na Dr.p.	37	Smolnik	10
Prepolje	56	Vrhov dol	2
Trniče	28	Črešnjevce	9
Hrastje	9	Fala	6
Laznica	8	Gradišče	22
Limbuš	15	Janževa gora	5
Pekrevec	12	Selnica ob Dravi	15
Vrhov dol	5	Sp. Boč	12
Dragučova	43	Zg. Boč	12
Grušova	19	Veliki Boč	14
Kušernik	5	Sp. Slemen	24
Ložane	16	Vurmat	11
Pernica	15	Čreta	10
Ruperče	42	Hotinja vas	25
Vosek	16	Orehova vas	27
Vukovje	45	Radizel	18
Gačnik	55	Slivnica	7
Dol. Počehova	3	Jurjevski dol	9
Jelenče	11	Ploderšnica	11
Pesnica pri Mrb.	13	Sladki vrh	9
Pesniški dvor	5	Svečane	8
Ranca	13	Šomat	16
Sp. Dobrenje	25	Vranji vrh	5
Brezula.	29	Zg. Gradišče	5
Podova	29	Ciringa	13
Sp. Gorica	25	Plač	10
Zg. Gorica	16	Podigrac	8
Rače	63	Slatina	10



39

Števílo zaščíténih kmetíj. Občina Slovenska Bistrica.

Tab. 17

Naselje	štev. zašč. km.	Naselje	štev. zašč. km.
Vrhloga	17	Stopno	5
Pretrež	10	Pečke	5
Črešnjevéc	20	Jelovec	2
Farovec	6	Štatenberg	1
Trnovec	11	Malahorna	9
Lokanja vas	3	Oplotnica	22
Brezje pri Sl.B.	4	Ugovec	7
Kot	21	Koritno	17
Nadgrad	5	Brezje pri Opl.	13
Podgrad	3	Božje	12
Kebelj	8	Raskovec	5
Modriž	15	Prihova	5
Laporje	14	Štraža	5
Zg. Brežnica	11	Čadram	10
Žabljek	6	Zg. Grušovje	7
Vrhole pri Laporju	8	Zlogona gora	5
Levič	3	Zlogona vas	3
Razgor	4	Markečica	8
Kočno ob Ložnici	7	Kovaški vrh	8
Dolgi vrh	3	Dobriška vas	5
Hošnica	9	Zlakova	6
Ješovec	2	Okoška gora	2
Drumlažno	1	Lačna gora	5
Leskovec	9	Dobrova	6
Stari log	3	Pobrež	4
Dožno	5	Gorica	1
Stari grad	24	Stanovsko	10
Ložnica	9	Sp. Brežnica	7
Makole	10	Zg. Poljčane	5
Savinsko	2	Čadramska vas	2
Mostečno	7	Podboč	4
Strug	4	Lovnik	1
Vároš	5	Lušečka vas	6

Naselje	štev. zašč. km.	Naselje	štev. zašč. km.
Ljubično	3	Zg. Nova vas	7
Poljčane	8	Bojtina	16
Sp. Poljčane	1	Smrečno	12
Cigonca	10	Šmartno na P.	9
Ritoznoj	2	Sp. Prebukovje	7
Klopce	4	Rep	6
Prepuž	5	Urh	11
Visole	5	Tinje	4
Kostanjevec	4	Malo Tinje	9
Vrhole pri Sl.B.	8	Turiška vas	2
Preloge	9	Jurišna vas	9
Vinarje	3	Planina	9
Videž	14	Fošt	1
Sp. Nova vas	18	Gladomes	7
Devina	8	Zg. Ložnica	16
Sp. Ložnica	15	Korplje	1
Zg. Bistrica	7	Bukovec	6
Slov. Bistrica	6	Gabernik	5
Sevec	3	Zg. Polskava	5
Kovača vas	7	Sele	5
Šentovec	5	Kočno pri Polsk.	7
Pokoše	7		
Sp. Polskava	24		
Globoko	5		
Hrastovec	7		
Studenice	1		
Brezje pri Poljčanah	8		
Križeča vas	7		
Krasna	6		
Modraže	3		
Novake	3		
Kalše	18		
Ošelj	13		
Frajham	34		
Zg. Prebukovje	19		

## V. HIDRO- IN AGROMELIORACIJE (15-21)

### 1. Poplavna območja

V občini Lenart je še vedno okoli 160 ha zemljišč, ki jih občasno poplavlja padavinska voda. Pogostost poplav je odvisna od letnega časa in vremenskih situacij. Največje poplavno območje je ob Ščavnici, za katero niso predvideni sanacijski ukrepi. Tamkajšnji vodni režim se bo verjetno izboljšal, ko bodo opravljena vsa regulacijska dela v srednjem in spodnjem toku Ščavnice. Poplave se pojavljajo tudi na območjih nereguliranih pritokov Pesnice.

V občini Maribor se pojavljajo občasne poplave ob hudournikih in nekaterih vodotokih, ki pritekajo s Pohorja in Slovenskih goric. Med njimi so npr. Framski, Hoški in Radvanjski potok ter pritoki Pesnice.

Na območju občine Slovenska Bistrica je še vedno okoli 850 ha obdobjno poplavljenih zemljišč. Največje poplavno območje je ob Dravinji, deloma ob Devini, Polskavi in Čadramskem potoku. Za vsa ta poplavna območja so predvideni sanacijski ukrepi.

### 2. Območja reguliranih vodnih tokov, melioracij in osuševanj

Melioracije na območju občin Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica smo globalno obravnavali že v okviru hidrosistemov Pesnica, Dravinja in Dravsko polje v III. fazi raziskave. Po podatkih Zveze vodnih skupnosti Slovenije so v melioracije v navedenih občinah investirali AK Lenart, AK Maribor in KK Slovenska Bistrica. Investicijski projekti so zajeli v občini Lenart 1153 ha, Maribor 974 ha in Slovenska Bistrica 479 ha, skupaj 2606 ha. Do leta 1975 je bilo melioriranih 1832 ha, v obdobju 1976-78 pa 698 ha, medtem ko je ostalo 76 ha v občini Lenart melioriranih (tabela 18).

V občini Lenart so regulirali celotni vodotok Pesnico v dolžini 12,1 km in izlivne sektorje pritokov v dolžini 7,5 km. S temi sanacijami so pridobili 1137 ha melioriranih površin.

V mariborski občini so doslej regulirali Pesnico nizvodno od Dolnje Počehove, odsek Pesnice na Jedlovniku, Svečinski potok od izliva v Pesnico pri Zg. Kungoti (2,4 km) in pri Svečini (0,7 km).

INVESTITOR	MELIORACIJSKO OBMOČJE	PROJEKTI ODOBRENI OD ZVSS		IZVEDENA MELIORACIJSKA DELA							NEIZVEDENO v ha
		Številka projekta	Površina v ha	do 1973 v ha	1973-75 v ha	1976 v ha	1977 v ha	1978 v ha	Skupaj		
									do 1975 v ha	1976-78 v ha	
AK LENART			1.153	518	340	76	143	-	858	219	76
	ZAMARKOVA OB MJ 10	135/71	55	55	-	-	-	-	55	-	-
	OB AK RADEHOVA	2/69	18	18	-	-	-	-	18	-	-
	RADEHOVA OB MJ 10	2/69	20	20	-	-	-	-	20	-	-
	RADEHOVA OB MJ 9 IN GLOBOVNICO	2/68	58	58	-	-	-	-	58	-	-
	RADEHOVA OB MJ 9 IN STARO PESNICO	6/69	26	26	-	-	-	-	26	-	-
	GOČEVA I	2/69	34	34	-	-	-	-	34	-	-
	GOČEVA II	90/70	35	35	-	-	-	-	35	-	-
	ŽERJAVCI	75/69	31	31	-	-	-	-	31	-	-
	PORČIČ-ROČNO POLOŽENA DRENAŽA		180	180	-	-	-	-	180	-	-
	PORČIČ	2/69	32	32	-	-	-	-	32	-	-
	PORČIČ II	90/70	29	29	-	-	-	-	29	-	-
	SP.SENARSKA-VRAČIČ		4	-	4	-	-	-	4	-	-
	ZAMARKOVA - C-D	293/4-74	58	-	58	-	-	-	58	-	-
	ZAMARKOVA POD AK KOMARNIK IN ŠETAROVA	296/4-74	25	-	25	-	-	-	25	-	-
	ČAGONA I, II, III	296/4-74	253	-	253	-	-	-	253	-	-
ZG.SENARSKA-RADEHOVA	378/4-75	97	-	-	76	1	-	-	77	20	
VELKA-ŽICE	401/4-75	110	-	-	-	110	-	-	110	6	
RADEHOVA-ŠETAROVA	378/4-75	38	-	-	-	32	-	-	32	50	
VINIČKA VAS	378/4-75	50	-	-	-	-	-	-	-	-	
AK MARIBOR			974	725	249	-	-	-	974	-	-
	ZG.KUNGOTA-JURIJ-PLAČ	290/4-74	53	-	53	-	-	-	53	-	-
	SP.KUNGOTA-FIFOLTKA	2/70	70	70	-	-	-	-	70	-	-
	LEVO IN DESNO OD PESNICE ROČNO POLOŽENA DRENAŽA		400	400	-	-	-	-	400	-	-
	UNIONSKO		53	53	-	-	-	-	53	-	-
	OBMOČJE I, Ia, II, III, IIIa, IV, IVa, V, VI	2/70	202	202	-	-	-	-	202	-	-
	MOČNA OB JEZERU PRISTAVA	288/4-74	70	-	70	-	-	-	70	-	-
	OB JARENINSKEM POTOKU	370/4-75	50	-	50	-	-	-	50	-	-
	SLIVNICA		45	-	45	-	-	-	45	-	-
FRAM-MORJE-PEKRE	380/4-74	31	-	31	-	-	-	31	-	-	
KK SLOVENSKA BISTRICA			479	-	-	-	296	183	-	479	-
	OD POTOKA LOŽNICA DO POTOKA VILBAH	408/4-75	296	-	-	-	296	-	-	296	-
	OB LOŽNICI IN BISTRICI	488/4-77	183	-	-	-	-	183	-	183	-

Na območju občine Slovenska Bistrica so regulirali potok Bistrico od Slov. Bistrice do izliva v Ložnico in 13 km Ložnice. Regulacije so opravili tudi na Polskavi med Sp. Polskavo in Pragerskim v dolžini okoli 10 km. V povodju Ložnice in Bistrice so tako meliorirali 440 ha zemljišč, 300 ha zemljišč pa so osušili. V povodju Polskave meliorirali 370 ha zemljišč. Površina saniranih zemljišč dosega torej 1110 ha.

### 3. Območja predvidenih regulacij, melioracij in osuševanj

V lenarški občini je v načrtu nadaljnje osuševanje Pesniške doline in pritokov Pesnice, kjer je preostalo v družbenem sektorju 80 ha, v zasebnem pa 390 ha, skupaj torej 470 ha zemljišč, ki jih bo treba meliorirati. Regulacije so predvidene na Drvanji, Ročici, Velki in Globovnici.

Na območju občine Maribor bodo v tem srednjeročnem obdobju odpravili poplave na površini okrog 150 ha in omogočili osuševalna dela na 850 ha. Med pomembne naloge sodijo:

- vzdrževanje vodnih režimov;
- regulacija Framskega, Hoškega, Račkega, Razvanjskega, Pohorskega, Bohovskega, Radvanjskega in Pekrskega potoka ter rekonstrukcija Pesnice;
- opraviti vzdrževalna dela na Jakobskem, Jareninskem, Vukovskem in Gačniškem potoku za pripravo melioracij;
- pričeti izgradnjo zadrževalnika-ponikalnika Hoče in akumulacijo Jedlovnik v zgornjem toku Pesnice;
- izgradnja odvodnega kanala iz industrijske cone Hoče - Tezno v kanal SD-1 pri Miklavžu;
- dokončati izgradnjo akumulacije Požeg in rekonstruirati zadrževalnik Pernica I;
- rekonstrukcija korita Pesnice v odseku Ranca- Kungota;
- regulacija Cirknice, Jareninskega, Vukovskega in Jakobskega potoka;
- regulacija Vinarskega, Rošpoškega in Kamniškega potoka ter
- regulacija Mejnega oz. Šentiljskega potoka, Selnice, Svečane in Črnca.

V občini Slovenska Bistrica so predvidene regulacije ob Devini in Polskavi ter njunih pritokih. V načrtu so zadrževalniki Medvedce, Požeg, Šentovec, Loka, Šmartno na Pohorju, Močnik, Ložnica in Ličenca. Meliorirali bodo 1332 ha, osušili in delno meliorirali pa 1497 ha zemljišč. V dolgoročnem načrtu je regulacija Dravinje do



Poljčan. S tem bi opravili vsa sanacijska dela v nižinskem delu občine, urejenih pa bi bilo 3941 ha zemljišč.

Areal njiv in vrtov se bo v srednjeročnem obdobju zaradi melioracij povečal za 900 ha ali 2,4 %, tj. na 5920 ha ali 16,1 % obdelovalne površine.

Po najnovejšem predlogu iz leta 1980 je obseg predvidenih melioracij po kmetijskih zemljiških skupnostih občin Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica naslednji:

- na območju KZS Lenart (HS Pesnica) je predvidenih za melioracije 615 ha in to v melioracijskih območjih Ščavnica (120 ha), Drvanja (105 ha), Jurovski dol - Zamarkova (130 ha), Senarska - Gočova (55 ha), Rogoznica (40 ha), Zg. Senarska (60 ha), Vinička vas (45 ha) in Zg. Verjane - Osek (60 ha);
- na območju KZS Maribor bodo melioracije zajele 630 ha in to v melioracijskih območjih Cirknica (100 ha), Jakovski potok (130 ha), Jareninski potok (60 ha), Vukovski potok (40 ha), Gačniški potok (40 ha) in HS Polskava 18 Požeg - Ješenca (260 ha);
- na območju KZS Slovenska Bistrica je predvidenih za melioracije v HMS Polskava 900 ha, v HMS Ložnica pa 790 ha zemljišč.

Pomen melioracij za Severovzhodno Slovenijo je vsestranski, saj ni tesno povezan le s povečanjem kmetijske proizvodnje, temveč tudi problemi praznjenja ruralnega prostora in dvigom življenjske ravni prebivalstva. Po višini družbenega proizvoda na prebivalca v letu 1978 (22) je bila občina Maribor na 16., občina Slovenska Bistrica na 47. in občina Lenart na 60., tj. zadnjem mestu v republiki. Ob tem pa se je treba zavedati, da nam ta navedbe zelo malo povedo o dejanskem družbenem proizvodu na prebivalca v ruralnem prostoru teh občin, še zlasti v nerazvitih (obmejnih) območjih. Tudi po narodnem dohodku na prebivalca se slika spremeni le v toliko, da se občina Maribor pomakne s 16. na 15. mesto v republiki. Administrativna in politična razdelitev občine Maribor na šest novih občin bo nedvomno realneje prikazala regionalne razlike v stopnji njene razvitosti.

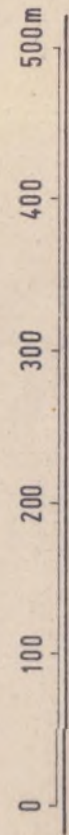
## VI. VIRI IN LITERATURA

1. SOZD TIMA. Kmetijstvo, živilska industrija, trgovina. Poslovno poročilo za leto 1978, str.2,3.
2. Seznam DO, TOZD in TZO v sestavu SOZD TIMA. SOZD TIMA Maribor.
3. Sklepi 16. seje delavskega sveta SOZD TIMA dne 10.4. 1981, str. 5,6.
4. Podatki KZ Slovenska Bistrica in Lenart. Gradivo za vključitev KZ Slov. Bistrica v SOZD TIMA Maribor. Maribor, Slov. Bistrica, maj 1981.  
Drugi podatki ustreznih služb KZ Slovenska Bistrica in Lenart.
5. Podatki Geodetskih uprav SO Maribor in Slovenska Bistrica.
6. Jakob Medved: Usmerjenost kmetijstva v Severovzhodni Sloveniji. Geografski simpozij o Severovzhodni Sloveniji. Geographica Slovenica 2. Maribor 1973, str. 45-49.
7. Jakob Medved: Izraba zemljišč in tržna usmerjenost kmetijstva v SR Sloveniji leta 1969. GV XLV. Ljubljana 1973, str.12,13.
8. Poslovno poročilo za leto 1980. SOZD kmetijstva, industrije in trgovine TIMA Maribor. Maribor, marec 1981, str. 8-10.
9. Analiza izvajanja srednjeročnega programa razvoja kmetijstva za obdobje 1976-1980 v občini Lenart in naloge nosilcev razvoja na tem področju v bodočem srednjeročnem obdobju. Skupščina občine Lenart. Izvršni svet. Lenart, september 1980, str. 26.
10. Predlog družbenega plana občine Lenart za razdobje 1981-1985. Skupščina občine Lenart. Izvršni svet. Lenart, marec 1981, str. 42,43.
11. Popis prebivalstva in stanovanj v letu 1971. Prebivalstvo. Zvezni zavod za statistiko. XI.,XII.,VII. knjiga.
12. Odlok o določitvi kmetij po zakonu o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev - kmetij. Uradni list SRS, št.17 -1.VII. 1976 (za občino Lenart).
13. Osnutek odloka o določitvi kmetij za katere velja posebna ureditev dedovanja po zakonu o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev - kmetij. Delegat IV. Posebna izdaja. 8.1. 1979 ( za občino Maribor).
14. Odlok o določitvi kmetij po zakonu o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev - kmetij. Modobčinski uradni vestnik, julij 1976.

Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o določitvi kmetij po zakonu o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev - kmetij. Medobčinski uradni vestnik, december 1979 ( za občino Slov. Bistrica).

15. Prostorski plan občine Lenart. Predlog. Zavod za urbanizem Maribor 1979, str. 93,94.
16. Družbeni plan občine Maribor za obdobje 1981-1985. Medobčinski uradni vestnik, leto XVII, št. 13, Maribor, 10. maja 1981, str.232.
17. Urbanistični načrt obmejnega območja občine Maribor. I. del. Zavod za urbanizem Maribor 1981, str. 30,31.
18. Prostorski plan občine Slovenska Bistrica. Predlog. Zavod za urbanizem Maribor 1979.
19. Družbeni plan občine Slovenska Bistrica za obdobje 1981-1985. Skupščina občine Slovenska Bistrica. Slovenska Bistrica, marca 1981, str. 57, 65,66.
20. Površinski prikaz odobrenih investicijskih programov za melioracijo in njihova realizacija. Zveza vodnih skupnosti Slovenije. Odbor za urejanje kmetijskih zemljišč na melioracijskih sistemih.
21. Srednjeročni plan hidromelioracijskega urejanja kmetijskih zemljišč na območju OVS Drava - Maribor za obdobje 1981-1985. Maribor, oktober 1980.
22. Statistični podatki po občinah SR Slovenije. Družbeni proizvod in narodni dohodek 1974-1978. Zavod SR Slovenije za statistiko. III. zvezek 1980. Ljubljana, februar 1980.

# IZRABA ZEMLJIŠČ NA KOMASIRANEM OBMOČJU V SPODNJI ŠČAVNIŠKI DOLINI LETA 1981

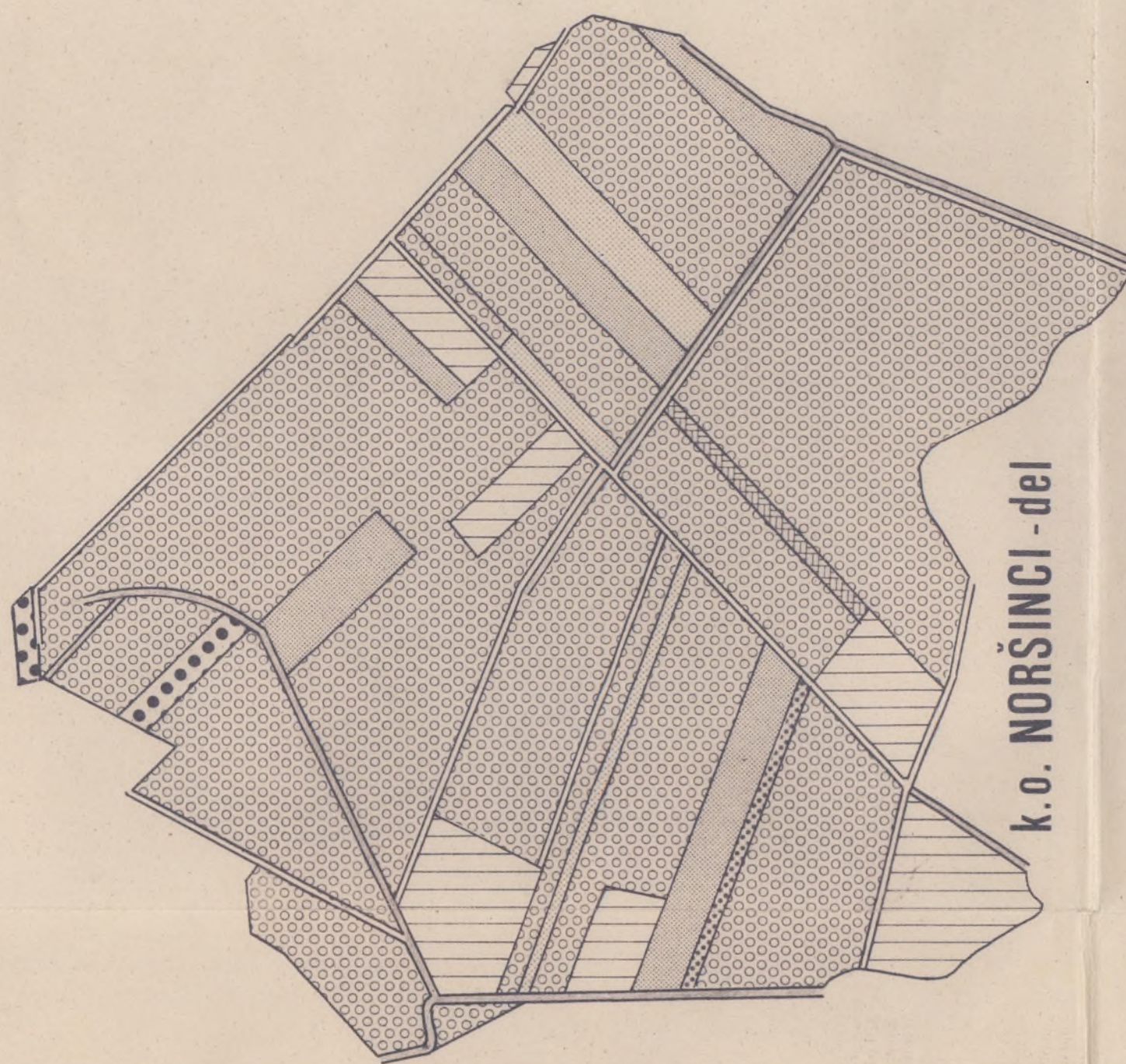
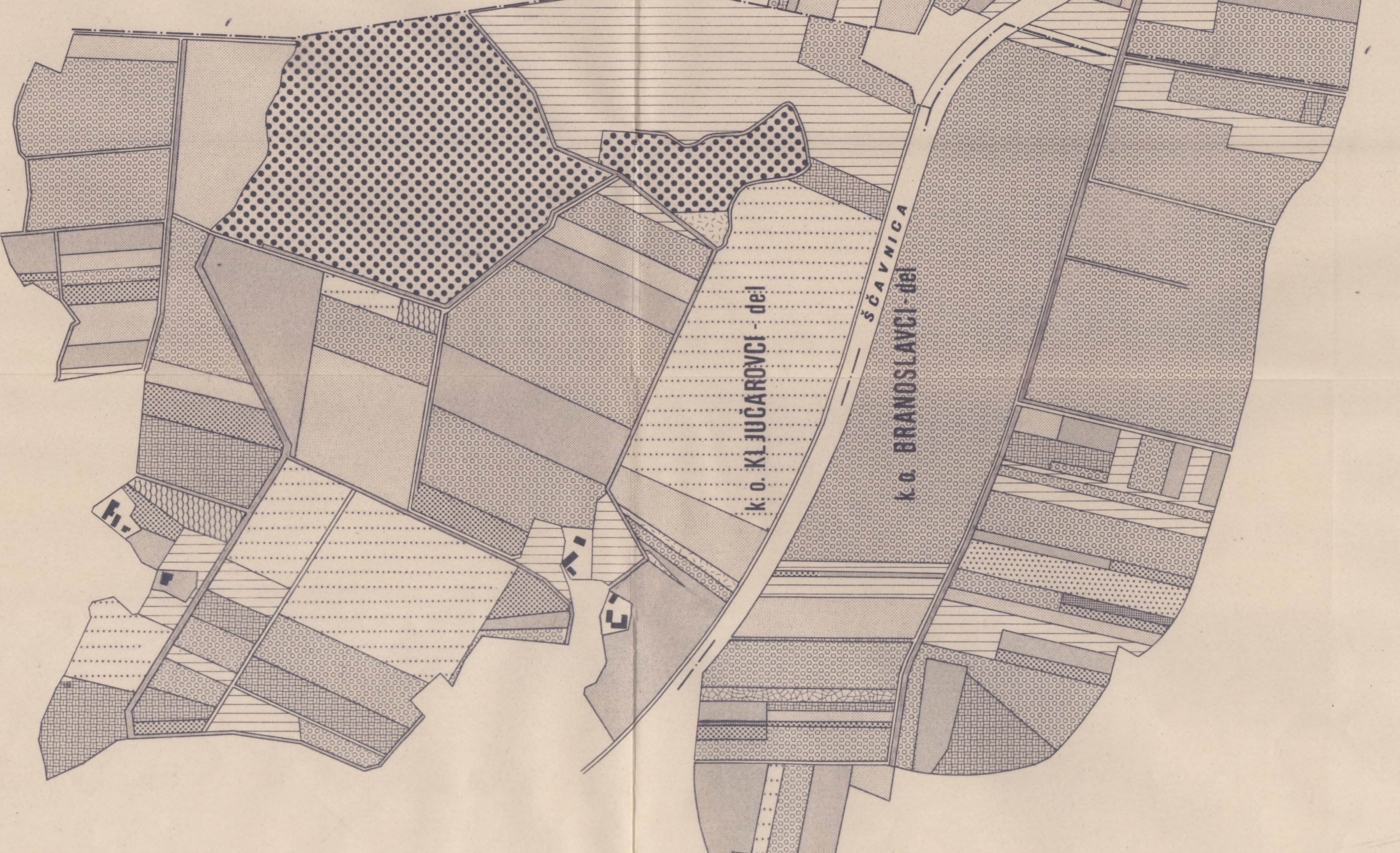


	PŠERNICA
	RŽ
	JEČMEN
	OVES
	KORUZA

	SLADKORNA PESA
	KRMNA PESA
	KROMPIR
	SONČNICE
	KMEČKI SADOVNJAK

	BRAIDA
	DETELJA
	LEDINA
	VRT
	TRAVNIK

	TRAVNIK Z DREVIEM
	NI POJAVA
	PAŠNIK
	GOZD
	NEOBDELANO
	POT, CESTA
	JAREK, KANAL
	MEJA K.O.
	POSLOPJE



IGU E. KARBELJA V LJUBLJANI, NOVEMBER 1981  
KARTIRALI: ŠTUDENTE GEOGRAFIJE NA PEDAGOGSKI AKADEMiji V MARIBORU  
MARTO TUBELJA - BOŽENA JANTONČ  
MOSIČEC MALOŽE - BOŽIDAR KERTI